

УНІВЕРСИТЕТ «КРОК»
Навчально-науковий інститут медицини
Кафедра прикладної медицини

Салій Андрій Вячеславович

УДК 614.7:65.011.56

Дипломна робота

На тему: «Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності установ сфери
громадського здоров'я»

Спеціальність 229 Громадське здоров'я

Освітня програма: Громадське здоров'я

Подається на здобуття освітнього ступеня «магістр»

Дипломна магістерська робота містить результати власних доробок.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело.

_____ А.В. Салій
(підпис, ініціали та прізвище здобувача)

Науковий керівник Солоненко Іван Миколайович
доктор медичних наук, професор

(прізвище, ім'я, по батькові,
науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УСТАНОВ СФЕРИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я.....	12
1.1. Поняття та сутність інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я.....	12
1.2. Особливості інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я.....	21
1.3. Стан, проблеми і перспективи розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я.....	37
Висновки до розділу.....	43
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ УСТАНОВИ «КІРОВОГРАДСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР КОНТРОЛЮ ТА ПРОФІЛАКТИКИ ХВОРОБ МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ»...	46
2.1. Загальна характеристика та завдання державної установи «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України».....	46
2.2. Дослідження основних напрямів діяльності державної установи «Кіровоградський обласний центр контролю та	

профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України».....	58
2.3. Аналіз результатів досліджень, виконаних державною установою «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України».....	65
Висновки до розділу.....	68
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УСТАНОВ СФЕРИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я.....	70
3.1. Ключові аспекти розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я.....	70
3.2. Модель інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я	75
3.3. Заходи з удосконалення та реалізації інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я.....	80
Висновки до розділу.....	84
ВИСНОВКИ.....	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	91

АНОТАЦІЯ

Дипломна магістерська робота вищої освіти ступеня «магістр» спеціальності 229 Громадське здоров'я освітньої програми «Громадське здоров'я» на тему «Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я» містить 99 сторінок, 3 таблиці, 2 рисунки, список літератури з 77 найменувань.

КЛЮЧОВІ СЛОВА. ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ, ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я, УСТАНОВИ СФЕРИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я.

Мета роботи – на основі дослідження сучасного стану інформаційно-аналітичної діяльності в сфері громадського здоров'я, а також аналізу особливостей діяльності державної установи «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» розробити практичні рекомендації щодо розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я в Україні.

Для досягнення зазначеної мети було поставлено і вирішено такі завдання: визначено значення інформаційно-аналітичної діяльності в сфері громадського здоров'я та сутність інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я в Україні; проведено аналіз підходів до здійснення інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я; досліджено основні напрямки діяльності та завдання державної установи «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України»; наведено характеристику видів і програм діяльності державної установи «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» для збереження здоров'я населення; виокремлено проблеми і перспективи розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я; запропоновано заходи з удосконалення та розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я.

Об'єктом дослідження є процес інформаційно-аналітичної діяльності в системі громадського здоров'я.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні засади інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я.

При вирішенні визначених у дипломній роботі завдань використано сукупність методів детального вивчення об'єкта дослідження, зокрема функціональний і порівняльний аналіз; системний підхід.

На підставі проведеного дослідження констатовано, що в Україні активно здійснюються системні й комплексні зміни, спрямовані на підвищення аналітичної спроможності в системі охорони здоров'я, реформування системи медичної статистики, запровадження сучасних інформаційних систем для прийняття рішень на основі достовірних даних у сфері громадського здоров'я. Однак залишаються недостатньо розробленим питання доступу до інформаційних ресурсів і використання їх для аналітики в установах сфери громадського здоров'я, особливо в умовах військового стану.

З'ясовано, що проблеми полягають у фрагментації інформаційних потоків та відсутності єдиної інтегрованої системи управління даними. Виявлено, що вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення установ сфери громадського здоров'я сприяє ефективному управлінню установами, оскільки забезпечує створення аналітичних продуктів на основі зібраних даних, що підлягають ретельному аналізу та синтезу. Це дозволяє підтримувати процеси ухвалення ефективних рішень на всіх рівнях управління з метою моніторингу та збереження здоров'я населення.

Перспективним напрямом розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення установ сфери громадського здоров'я є розроблення єдиної автоматизованої платформи – Інформаційної платформи громадського здоров'я, яка інтегрує дані про здоров'я населення та стан довкілля, зберігаючи інформацію з різних систем моніторингу та забезпечуючи зручний доступ для різних категорій споживачів інформації.

ABSTRACT

Degree work of the applicant of higher education degree “Master” specialty 229 “Public health” specialization “Public health” on the topic “Information and analytical support of public health institutions” contains 99 pages, 3 tables, 2 figures, a list of references of 77 titles.

KEYWORDS. INFORMATION AND ANALYTICAL ACTIVITY, INFORMATION AND ANALYTICAL SUPPORT OF ACTIVITY, PUBLIC HEALTH, PUBLIC HEALTH INSTITUTIONS.

The purpose of the work is to develop practical recommendations for the development of information and analytical support for the activities of public health institutions in Ukraine based on a study of the current state of information and analytical activities in the field of public health, as well as an analysis of the peculiarities of the activities of the State Institution ‘Kirovohrad Regional Centre for Disease Control and Prevention of the Ministry of Health of Ukraine’.

To achieve this goal, the following tasks were set and solved: to determine the importance of information and analytical activities in the field of public health and the essence of information and analytical support for the activities of public health institutions in Ukraine; to analyse approaches to the implementation of information and analytical support for the activities of public health institutions; to study the main activities and tasks of the State Institution ‘Kirovohrad Regional Centre for Disease Control and Prevention of the Ministry of Health of Ukraine’.

The object of research is the process of information and analytical activities in the public health system.

The subject of the study is the theoretical, methodological and practical foundations of information and analytical support for the activities of public health institutions.

In solving the tasks defined in the thesis, a set of methods for a detailed study of the object of research was used, including functional and comparative analysis; a systematic approach.

Based on the study, it is stated that Ukraine is actively implementing systemic and comprehensive changes aimed at improving the analytical capacity of the healthcare system, reforming the system of medical statistics, and introducing

modern information systems for decision-making based on reliable data in the field of public health. However, the issues of access to information resources and their use for analytics in public health institutions, especially in martial law, remain insufficiently developed. It has been found that the problems lie in the fragmentation of information flows and the lack of a single integrated data management system. It is found that improving the information and analytical support of public health institutions contributes to the effective management of institutions, as it ensures the creation of analytical products based on the collected data, which are subject to thorough analysis and synthesis. This allows to support effective decision-making at all levels of management in order to monitor and preserve public health.

One of the most promising areas for the development of information and analytical support for public health institutions is the development of a single automated platform - the Public Health Information Platform - which integrates data on public health and the environment, storing information from various monitoring systems and providing convenient access for different categories of information consumers.

ВСТУП

Актуальність теми дослідження.

Поширення інформаційних технологій призвели до утворення глобального інформаційного простору, який спонукає всі суб'єкти діяльності адаптуватися у сучасному інформаційному середовищі та зумовлює перехід до глобального інформаційного суспільства, в якому інформація стає стратегічним ресурсом. Ефективна інформаційна й аналітична діяльність органів державної влади та державних установ постає як необхідна умова конкурентоспроможності та розвитку кожної держави. Посилення впливу глобалізації на всі соціо-економічні процеси зумовлює зміни в підходах до інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності всіх державних органів, в тому числі й установ громадського здоров'я.

Широкомасштабна збройна агресія Російської Федерації проти нашої держави призводить до суттєвих викликів і зростання ризиків епідемій, поширення важких хвороб та тягаря для системи громадського здоров'я України, зокрема через: руйнування інфраструктури системи життєзабезпечення територій (особливо на прифронтових та тимчасово окупованих територіях). Це стосується передусім комунальної інфраструктури, медичної служби, служби протиепідемічного захисту, систем водозабезпечення і водовідведення тощо; дефіциту медичних працівників внаслідок мобілізації та релокації чи еміграції; порушення забезпечення населення безпечними водою та харчовими продуктами, санітарно-гігієнічними умовами їх проживання тощо. Суттєвими є перебої в наданні спеціалізованих медичних послуг, реалізації існуючих протиепідемічних та профілактичних програм, зміни планової вакцинації тощо. Ці наслідки воєнних дій спричинятимуть зміни в структурі захворюваності та поширенні хвороб і станів, які ляжуть важким тягарем на всю систему охорони здоров'я.

Відтак зростає потреба в наявності достовірних баз даних для прийняття ефективних управлінських рішень в сфері громадського здоров'я зокрема.

Актуальність дослідження полягає в необхідності розвитку системи інформаційно-аналітичного забезпечення установ громадського здоров'я, впровадження в їх діяльність нових інформаційних технологій, які є засобом підвищення ефективності функціонування державних установ. Особливої уваги при цьому набувають функції і завдання інформаційно-аналітичного спрямування обласних центрів контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України, зокрема з моніторингу, обробки та аналізу даних щодо стану сфери громадського здоров'я областей, формування на основі цих даних інформаційної бази про стан здоров'я та середовище життєдіяльності людей в Україні.

Дослідження інформаційного-аналітичного забезпечення здійснювали вітчизняні науковці О. О. Шумаєва та О. О. Васильєва, І. В. Захарова і Л. Я. Філіпова, О. В. Матвієнко, які розробили навчально-методичні посібники для висвітлення теоретичних та прикладних аспектів реалізації головних напрямів інформаційно-аналітичної роботи. На сучасному етапі проблеми, які виникають у процесі інформаційно-аналітичного забезпечення, вивчали вітчизняні науковці О. Б. Гора, Н. П. Дяченко, О. Р. Титаренко, Ю. П. Саух, Н. Ф. Чечетова, Ю. П. Шаров, теоретичні засади яких спрямовані на побудову цілісної ефективної системи інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади. Обґрунтуванню удосконалення різних аспектів охорони громадського здоров'я присвятили свою увагу багато українських вчених, зокрема Т. Грузєва, А. Єна, Л. Жаліло, В. Князевич, С. Кравченко, В. Москаленко, Н. Полька, Л. Сабліна, А. Сердюк, Г. Слабкий, І. Солоненко та інші.

Незважаючи на досить значну кількість праць, що стосуються інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів державної влади, здійснення інформаційно-аналітичного забезпечення установ сфери громадського здоров'я як одного з ключових чинників підвищення

ефективності управлінських рішень в системі громадського здоров'я залишається недостатньо розробленим та дослідженим.

Теоретичне і практичне значення роботи полягає в узагальненні науково-теоретичних, методичних і практичних засад інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я.

Об'єктом дослідження є процес інформаційно-аналітичної діяльності в системі громадського здоров'я.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні та практичні засади теоретичні, методичні та практичні засади інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я.

Метою роботи на основі дослідження сучасного стану інформаційно-аналітичної діяльності в сфері громадського здоров'я, а також аналізу особливостей діяльності державної установи «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» розробити практичні рекомендації щодо розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я в Україні.

Відповідно до мети було поставлено та виконано такі **завдання роботи**:

- 1) визначити сутність інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності державних установ в сфері громадського здоров'я;
- 2) проаналізувати сучасний стан та підходи до інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я ;
- 3) провести дослідження основних напрямів діяльності та завдань державної установи «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України»;
- 4) виокремити проблеми і перспективи розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я в Україні;
- 5) розробити заходи з удосконалення та розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я.

Джерела інформації. Під час підготовки дипломної роботи були використані наукові та літературні джерела, в яких висвітлено науково-методичні та практичні підходи до інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності органів державної влади та установ сфери громадського здоров'я. Проаналізовано законодавчу базу з теми дослідження. Досліджено існуючі автоматизовані системи й програми, пов'язані з інформаційно-аналітичним забезпеченням діяльності сфери громадського здоров'я. Джерельною базою слугували ресурси мережі Інтернет, зокрема вивчалася інформація з різноманітних сайтів, у тому числі Міністерства охорони здоров'я, державної установи «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України».

Методи дослідження. Для виконання завдань дипломної роботи використовувалась сукупність методів, зокрема: **абстрактно-логічний** – для дослідження теоретико-методичних аспектів інформаційно-аналітичної діяльності установ громадського здоров'я; **діалектичний** – для аналізу понять та визначення сутності інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я; **порівняльний аналіз** – для дослідження функціонування державної установи «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України»; **системний та структурно-функціональний підходи**, які дозволили проаналізувати діяльність системи охорони громадського здоров'я в Україні, оцінити ефективність інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я та розробити напрями його вдосконалення.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що на прикладі діяльності державної установи «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» розроблено ключові аспекти вдосконалення та розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я. Це дозволить підвищити ефективність управлінських рішень в сфері

громадського здоров'я та функціонування установ сфери громадського здоров'я в Україні.

РОЗДІЛ 1

**НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІНФОРМАЦІЙНО-
АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УСТАНОВ СФЕРИ
ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я**

1.1. Поняття та сутність інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я

У сучасних умовах розвиток сфери громадського здоров'я в Україні характеризується збільшенням обсягу робіт, які вимагають достовірних даних для прийняття ефективних управлінських рішень, потребою інформатизації різноманітних складових діяльності установ сфери громадського здоров'я та впровадженням нових інформаційних технологій. У цих умовах актуалізується необхідність інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я на основі єдиного інформаційного простору, автоматизації повного комплексу управлінських та ділових процесів, застосування сучасних засобів автоматизованого управління, електронного документообігу, моніторингу й аналітичної обробки даних та підтримки прийняття рішень, а також формування і використання інформаційних ресурсів і сучасних технологій; створення і впровадження інформаційно-аналітичних систем забезпечення функціонування установ в системі охорони здоров'я загалом.

Питання вдосконалення механізмів управління та прийняття рішень у сфері охорони громадського здоров'я знайшли відображення в дослідженнях Т. Авраменко, Н. Васюк, В. Князевича, Я. Радиша та ін. Дослідження питань регулювання у сфері охорони громадського здоров'я представлені в працях вітчизняних вчених Ю. Вороненка, О. Гульчій, І. Гущука, В. Москаленка, І. Рожкової, Н. Рингач. Проблеми, пов'язані з розробкою програм формування здорового способу життя у контексті формування та реалізації державної політики з покращення

громадського здоров'я в Україні досліджено у численних працях провідних науковців, зокрема М. Білинської, Л. Жаліло, І. Солоненка, та ін.

Навчально-методичні посібники для висвітлення теоретичних та прикладних аспектів реалізації головних напрямів інформаційно-аналітичної роботи створили вітчизняні науковці О. О. Шумаєва та О. О. Васильєва, І. В. Захарова і Л. Я. Філіпова, О. В. Матвієнко та ін. Проблеми інформаційно-аналітичного забезпечення державних установ досліджують О. Б. Гора, Н. П. Дяченко, О. Р. Титаренко і Ю. П. Саух, Н. Ф. Чечетова, Ю. П. Шаров. Питання удосконалення різних аспектів діяльності установ сфери громадського здоров'я досліджують багато українських вчених, зокрема Т. Грузева, А. Єна, С. Кравченко, Л. Сабліна, А. Сердюк, Г. Слабкий та ін.

Варто відмітити, що більшість праць, пов'язаних з питаннями удосконалення політики та механізмів громадського здоров'я вказують на необхідність створення і використання інформаційно-аналітичного забезпечення установ сфери громадського здоров'я на принципах автоматизації та використанні інформаційно-комунікаційних технологій.

Загальний аналіз показує, що інформаційно-аналітичне забезпечення у складному процесі інформаційного забезпечення системи громадського здоров'я та державного управління нею займає одне з ключових місць. Проте сьогодні відсутнє єдине розуміння цього важливого поняття, до того ж в науково-методичних та публіцистичних статтях воно має змістову суперечливість. Як наслідок існує проблема, яка перешкоджає як розробці методичних засад інформаційного забезпечення, так і його повноцінній практичній реалізації.

Об'єктні сфери, де застосовується інформаційно-аналітичне забезпечення, включають державне управління, місцеве самоврядування, військову сферу, економіку, банківську діяльність, фондовий ринок, екологію, соціологію, громадське здоров'я тощо. Загальний аналіз джерел, зокрема [5-13] демонструє, що інформаційно-аналітичне забезпечення є ключовим елементом у процесі інформаційного забезпечення системи громадського

здоров'я та державного управління нею. Проте наразі не існує єдиного розуміння цього терміна, а в наукових і публіцистичних матеріалах він містить суперечливі значення. Це створює проблеми для розробки методичних основ інформаційного забезпечення та його ефективної реалізації.

Отже, для визначення сутності та ролі інформаційно-аналітичного забезпечення в системі громадського здоров'я важливо дослідити відомі теоретичні підходи до визначення цього терміну, узагальнити їх та запропонувати точніше визначення, яке відповідало б його сутності, а також обґрунтувати його роль та місце в цій сфері.

У проаналізованих джерелах та нормативних документах системи громадського здоров'я не вдалося віднайти точне визначення терміну «інформаційно-аналітичне забезпечення». Проте в Постанові Верховної Ради України «Про прийняття за основу проекту Закону України про систему громадського здоров'я», ухваленій 04.02.2021 р., зазначено термін «інформаційний фонд громадського здоров'я» у такому викладі: це державний інформаційний ресурс, що містить дані про стан здоров'я, благополуччя населення і показники середовища життєдіяльності та наповнюється з інформаційних систем та баз даних, що перебувають у власності чи розпорядженні центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я. [50].

Закон України "Про систему громадського здоров'я", ухвалений 6 вересня 2022 року та введений у дію 1 жовтня 2023 року, створює нормативну основу для формування сучасної системи громадського здоров'я. Його мета – зміцнити здоров'я населення, попереджати хвороби та збільшувати тривалість життя, забезпечуючи відповідність європейським стандартам. Основні положення закону включають:

- визначення термінів: закон запроваджує поняття "громадське здоров'я" як інтеграцію знань та заходів для запобігання хворобам і зміцнення здоров'я;

- створення суб'єктів системи: Закон окреслює суб'єктів системи громадського здоров'я та розподіляє їхні функції;
- розвиток епідеміологічного нагляду та моніторингу: Установи мають забезпечувати ефективний моніторинг довкілля та стану здоров'я, зокрема через електронні платформи та інтегровані бази даних.

Цей закон має велике значення для інформаційно-аналітичного забезпечення установ сфери громадського здоров'я. Закон закладає основу для створення інтегрованої інформаційної системи, яка сприятиме ефективному обліку та обробці даних про стан здоров'я населення й екологічні чинники. Він передбачає впровадження автоматизованих моніторингових мереж та аналіз даних на всіх рівнях управління, що є ключовим для розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення [51].

Загалом, цей закон орієнтований на усунення фрагментованості даних та створення єдиної бази інформаційних ресурсів, що дасть змогу краще реагувати на виклики у сфері охорони здоров'я та сприяти підвищенню якості управлінських рішень.

Цей Закон визначає правові, організаційні, економічні та соціальні засади функціонування системи громадського здоров'я в Україні з метою зміцнення здоров'я населення, запобігання хворобам, покращення якості та збільшення тривалості життя, регулює суспільні відносини у сфері громадського здоров'я та санітарно-епідемічного благополуччя населення, визначає відповідні права і обов'язки державних органів та органів місцевого самоврядування, юридичних і фізичних осіб у цій сфері, встановлює правові та організаційні засади здійснення державного нагляду (контролю) у сферах господарської діяльності, які можуть становити ризик для санітарно-епідемічного благополуччя населення.

Цим законом визначено основні засади здійснення оперативної функції епідеміологічного нагляду, у тому числі формування інформаційного фонду громадського здоров'я як державного інформаційного ресурсу, що містить

дані про стан здоров'я, благополуччя населення і показники середовища життєдіяльності. Закон також визначає основні засади здійснення оперативної функції моніторингу, готовності й реагування на небезпечні чинники та надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я, у тому числі положення щодо виконання Міжнародних медико-санітарних правил та своєчасність реагування з метою локалізації та ліквідації таких загроз; закладає основні засади кадрового, наукового та фінансового забезпечення системи громадського здоров'я. [51]

Хоча значення інформаційно-аналітичного забезпечення в процесі інформаційного забезпечення галузі незаперечне, все ще існує плутанина з іншими пов'язаними термінами – інформаційним, довідковим, аналітичним, комунікаційним забезпеченням, що є системною методологічною помилкою, яка ускладнює реалізацію інформаційного забезпечення в системі громадського здоров'я.

Сучасні підходи до визначення сутності інформаційно-аналітичного забезпечення засвідчують відсутність єдиного розуміння цього питання. Тож необхідно розглянути характерні підходи в наукових джерелах та нормативній базі щодо його визначення як виду інформаційного забезпечення в різних об'єктних сферах.

Енциклопедія державного управління надає загальне визначення поняття інформаційно-аналітичне забезпечення, що це – цілеспрямований, специфічний і безперервний процес збирання, аналізу, збереження і представлення суб'єктам інформаційної діяльності інформації, що здійснюється спеціально створеними інститутами, органами, службами суспільства і держави [24].

Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування визначається як особливий напрям діяльності, пов'язаний із виявленням, опрацюванням, збереженням та поширенням інформації переважно в сфері управлінської, політичної та економічної діяльності. [13]

У методиці синтезу структури системи інформаційно-аналітичного забезпечення угруповання Національної гвардії України, що діє в умовах надзвичайного стану під інформаційно-аналітичним забезпеченням розуміють сукупність функціонально і ієрархічно пов'язаних між собою органів та спеціальних засобів, які забезпечують збирання, моніторинг, оброблення, оперативний аналіз даних, перевірку достовірності та підготовку підсумкового донесення [38].

На думку Титаренка О. Р. та Саух Ю.П. «Інформаційне та аналітичне забезпечення – це сукупність технологій, методів збору та обробки інформації, що характеризує об'єкт управлінського впливу, специфічних прийомів їхньої діагностики, аналізу й синтезу, а також оцінки наслідків прийняття різних варіантів політичних рішень» [71].

Аналіз наведених визначень терміна інформаційно-аналітичне забезпечення свідчить про різне розуміння його сутності та вказує на методичну помилку в спробах інтегрувати складові функції двох пов'язаних підпроцесів загального кібернетичного управлінського процесу – моніторингу та безпосередньо інформаційно-аналітичного забезпечення. Деякі дослідники наділяють термін «моніторинг» функціями, які йому не властиві (аналітичними, діагностичними, прогностичними, організаційно-управлінськими). Також в підходах одні й ті ж складові (спостереження, оцінки, прогнози) відносять як до моніторингу, так і до інформаційно-аналітичного забезпечення, що створює суперечності в уявленні окремих науковців про визначення обох термінів. .

Для подолання методичних розбіжностей Саричев Ю.О., досліджуючи інформаційно-аналітичне забезпечення як вид інформаційного забезпечення в системі державного управління наголошує на необхідності точного дотримання правил реалізації цілісного контурного управління за кібернетичним принципом і чіткого визначення організаційних форм реалізації інформаційного забезпечення через створення належної

класифікації його видів. Цей підхід допомагає зрозуміти місце та визначити роль кожної функції в кібернетичному циклі управління. [57, 58]

Важливо зазначити, що за аналітичну, діагностичну та прогностичну функції (з інформацією моніторингу) відповідає інформаційно-аналітичний вид інформаційного забезпечення, результатом якого мають бути аналітично обґрунтовані та документовані пропозиції щодо ефективних управлінських рішень, в тому числі в сфері громадського здоров'я.

Отже, з огляду на необхідність реалізації всіх функцій інформаційного забезпечення в управлінському механізмі постає актуальна потреба в класифікації видів інформаційного забезпечення, яка б на системному рівні враховувала особливості кожного з них при виконанні завдань державного управління за кібернетичним принципом. [57]. В цій класифікації однією з категорій у загальному процесі інформаційного забезпечення має бути інформаційно-аналітичне забезпечення, яке функціонально відокремлене від завдань моніторингу.

Досліджуючи роль та місце інформаційного забезпечення в системі державного управління Сніцаренко П. М. та Саричев Ю.А. визначають поняття «інформаційно-аналітичне забезпечення» як комплекс заходів, що реалізує процеси створення документованих інформаційних продуктів (аналітичних документів) на основі використання статичних інформаційних ресурсів (документованих даних та інформації), проведення розрахунків, моделювання ситуацій, їх аналізу і синтезу з метою підтримки прийняття відповідних рішень на всіх рівнях управління у сфері громадського здоров'я. [59] Таке визначення відповідає суто конкретній функції у загальній структурі державного управління і тому дає змогу більш системно розуміти його роль та місце в цій системі.

У свою чергу, застосування системного підходу до інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я,

безумовно, дасть можливість формувати його структуру, яка включатиме: мету, завдання, принципи, ресурси, технології, методи і результати.

Отже, інформаційно-аналітична діяльність є широкою і багатогранною сферою діяльності, що включає підбір і систематизацію фактів щодо певного питання, їх оцінку, відбір, тлумачення, а також аргументоване викладення в усній або письмовій формі. Інформаційно-аналітична робота – це процес, в результаті якого первинна інформація (сирі факти) перетворюються у вторинну, нову, аналітичну інформацію, довершену продукцію, передбачену для передачі замовнику. Будь-яка кількість фактів, оброблених найкращим чином, занесених в дос'є, - не має жодної цінності, поки не розкрито їх зміст, не зіставлено між собою, не вказано перспективи розвитку ситуації, явища, процесу і не передано у тому вигляді, в якому їх значення буде абсолютно ясним і зрозумілим споживачу [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. Основне правило інформаційно-аналітичного процесу можна сформулювати таким чином – аналітичний продукт (огляд, довідка, звіт, прогноз тощо), створений у результаті інформаційно-аналітичного процесу, повинен бути придатним для використання замовником, корисним для нього вже в момент свого створення [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**].

Проведений аналіз за темою дослідження засвідчив, що термін «інформаційно-аналітичне забезпечення» є багатогранним, використовується в різних сферах життєдіяльності людини. Його сутність складають два взаємопов'язані елементи, які схематично представлено на рисунку 1.1: інформаційний – як самостійний вид діяльності спеціально підготовлених фахівців, які займаються пошуком, відбором, обробкою, нагромадженням, узагальненням і збереженням інформаційних одиниць; аналітичний – як виробництво нового знання щодо явища або події, що вивчається, котре здійснюють спеціально підготовлені фахівці на підставі наявних інформаційних одиниць і складних розумових процесів.

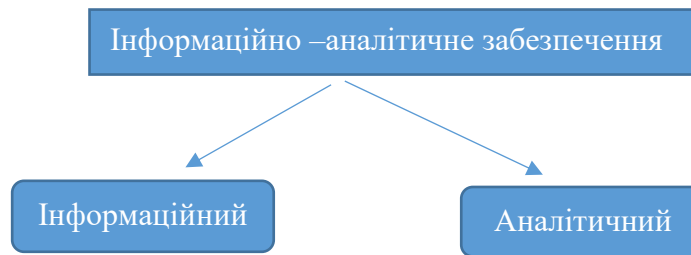

Рис. 1.1. Елементи інформаційно-аналітичного забезпечення

Отже, інформаційно-аналітичне забезпечення є невіддільним компонентом управлінських процесів у сфері громадського здоров'я, що активно взаємодіє з системою моніторингу. Моніторинг виступає як окремий вид інформаційного забезпечення, спрямований на збір і відстеження даних про стан здоров'я населення та екологічні показники. Інформація, отримана за допомогою інфраструктурних платформ, аналізується для формування обґрунтованих рекомендацій і управлінських рішень. Інформація про здоров'я людей та стан довкілля постійно збирається з різних джерел (регіональних центрів контролю та профілактики хвороб, лікарень, лабораторій і станцій, що вимірюють рівень радіації чи чистоту повітря) та обробляється фахівцями, які аналізують дані та роблять прогнози.

Цей аналіз допомагає керівникам приймати правильні рішення: наприклад, які заходи запровадити, щоб запобігти хворобам або як діяти в разі небезпеки. Інформаційні системи не лише збирають дані, а й допомагають прогнозувати, що може статися в майбутньому, щоб люди залишалися здоровими.

Завдяки аналітичній обробці даних можна прогнозувати розвиток ситуацій і визначати пріоритетні завдання. Це забезпечує можливість проактивного управління процесами та вчасного реагування на загрози здоров'ю населення. Таким чином, інформаційно-аналітичне забезпечення не лише підтримує оперативний моніторинг, але й слугує базисом для стратегічного планування в сфері охорони здоров'я.

1.2. Особливості інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я

Правову основу інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ, закладів і суб'єктів господарювання, що належать до сфери управління МОЗ складають закони України, підзаконні нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади, що регулюють, зокрема, питання збору та використання даних. До переліку можна включити:

- 1) Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»
- 2) Закон України «Про інформацію»
- 3) Закон України «Про захист персональних даних»
- 4) Закон України «Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах»
- 5) Закон України «Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення»
- 6) Постанова Кабінету Міністрів України від 25.04.2018 р. № 411 «Про деякі питання електронної системи охорони здоров'я»
- 7) Постанови Кабінету Міністрів України про порядок ведення реєстрів Електронної системи охорони здоров'я.
- 8) Постанова Кабінету Міністрів України № 835 «Про затвердження Положення про набори даних, що підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних» від 21 жовтня 2015 р.
- 9) Закон України «Про систему громадського здоров'я»

Діючою редакцією закону передбачено формування інформаційного фонду громадського здоров'я. Очікується, що фонд повинен бути у публічному доступі, а положення про нього повинен затвердити Кабінет Міністрів України. Інформаційний фонд громадського здоров'я є базою даних, що утримується головною експертною установою у сфері громадського

здоров'я та використовується для: виявлення небезпечних чинників та оцінки ризиків для здоров'я населення; прогнозування стану здоров'я населення і середовища життєдіяльності людини; розроблення невідкладних і довгострокових заходів щодо запобігання та усунення впливу небезпечних чинників на стан здоров'я населення; підготовки пропозицій щодо поліпшення діяльності органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у сфері громадського здоров'я та забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення.

10) Проєкт Закону «Про функціонування інформаційної платформи громадського здоров'я» (11330 від 10.06.2024)

11) Проєкт Закону «Про внесення змін до Основ законодавства України про охорону здоров'я щодо удосконалення обмежень для медичних, фармацевтичних працівників та фахівців з реабілітації під час здійснення ними професійної діяльності» (10293 від 27.11.2023). Проєкт Закону передбачає внесення змін, в тому числі, до Закону України «Про систему громадського здоров'я». Замість Інформаційного фонду громадського здоров'я пропонується створити інформаційну платформу громадського здоров'я. Забезпечити розробку та функціонування інформаційної платформи громадського здоров'я має МОЗ.

Не зважаючи на достатньо розроблену нормативну правову базу інформаційно-аналітична підтримка діяльності установ сфери громадського здоров'я має багато проблем і залишається критично важливою для ухвалення ефективних управлінських рішень, особливо в умовах сучасних викликів, як-от наслідки пандемії Covid-19, війна та соціо-економічна нестабільність, для всіх категорій споживачів даних.

Споживачами інформаційно-аналітичних даних про здоров'я є юридичні чи фізичні особи, що використовують знеособлені агреговані аналітичні дані про здоров'я відповідно до сфери їх інтересів та покладених на них повноважень. Відповідно, так чи інакше споживачем аналітичних даних про здоров'я є кожна людина чи організація, дотична до охорони здоров'я.

Потреби споживачів інформаційно-аналітичних даних значною мірою відрізняються залежно від їх ролі, прав та повноважень. З урахуванням повноважень у сфері охорони здоров'я можемо виокремити такі основні категорії споживачів аналітичних даних:

1. Центральні органи виконавчої влади у сфері охорони здоров'я
2. Місцеві органи державної влади та органи місцевого самоврядування
3. Надавачі послуг охорони здоров'я та інші підприємства у сфері охорони здоров'я
4. Громадськість
5. Науково-дослідницькі та освітні установи
6. Міжнародні організації

Ключовою проблемою, яку було виявлено в процесі дослідження серед більшості груп споживачів аналітичних даних є відсутність легкого доступу до необхідної інформації та аналітичних даних.

Розглянемо джерела аналітичних даних про систему охорони здоров'я в Україні. На сьогодні існує значну кількість цифрових реєстрів, інформаційних систем та процесів збору даних у цифровому та паперовому форматах. Ці реєстри та системи мають різний ступінь технічної доступності, інтеграційні можливості, періодичність оновлення та механізми контролю якості даних. Обмін даними між державними ресурсами (ресурс може містити один або кілька реєстрів) регламентовано з використанням Системи електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів «Трембіта». Система електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів «Трембіта» — це інформаційно-комунікаційна система, призначена для автоматизації та технологічного забезпечення обміну даними між суб'єктами електронної взаємодії з електронних інформаційних ресурсів на основі єдиних правил та протоколів обміну під час надання публічних (електронних публічних) послуг та здійснення інших повноважень відповідно до покладених на них завдань [70]. Можливість використання даних

державних та недержавних реєстрів для формування аналітичних даних визначається критеріями якості даних реєстрів, що формуються на основі властивостей якісних ознак інформації, зокрема точність (дані реєстру відповідають опису об'єктів реального світу), повнота (дані достатньо повно описують об'єкти реального світу), актуальність у часі (дані актуальні у часі та можуть бути використані у разі потреби), узгодженість (дані в межах реєстру або кількох реєстрів відповідають визначеній структурі та зв'язкам) тощо.

У системі охорони здоров'я України існують як локальні (приміром, медичні інформаційні системи), так і національні аналітичні інструменти – інформаційні системи або модулі, призначені для роботи з аналітичними даними. До центральних аналітичних інструментів, що імплементовані та використовуються на рівні держави можна віднести такі:

- 1) Інформаційна система «Медстат», яка є в підпорядкуванні ЦГЗ та забезпечує ведення таблиць звітів по лікувальних закладах, формування та друк зведених таблиць за відповідним рівнем, друк звітів.

Результатом аналітичної роботи є табличні та сторінкові звіти, що містять, окрім значень індикаторів, також описову частину або табличні звіти відповідно до запиту отримувача звіту. Наповнення системи «Медстат» здійснюється щорічно шляхом збору агрегованих даних за результатами діяльності ЗОЗ за визначеним переліком форм медичної звітності Центр громадського здоров'я МОЗ України. Звітні форми. [73]. Процес збору та формування обробки аналітичних даних у системі «Медстат» слід розглядати як одне із стабільних та інформативних джерел аналітичних даних про здоров'я. Водночас, варто наголосити, що дані ведуться за 1 рік і це не дає змоги оперативно відстежувати явища, що потребують більш динамічного контролю. Отримання аналітичних даних з системи «Медстат» третіми системами здійснюється шляхом побудови процесу ручного або автоматизованого обміну наборами аналітичних даних.

- 2) Аналітична система Національної служби здоров'я України.

В центрі аналітичного інструменту НСЗУ знаходиться сховище аналітичних даних (DWH), що забезпечує формування, обробку та зберігання аналітичних даних на основі первинних даних реєстрів ЦБД ЕСОЗ з використанням даних інших державних реєстрів, зокрема ЄДР, Ліцензійного реєстру МОЗ з медичної практики. Для внесення надавачами медичних послуг даних, що не належать до ЦБД ЕСОЗ, передбачено кабінет респондента. Сховище аналітичних даних забезпечує можливість щоденного оновлення аналітичних даних на основі даних з ЦБД ЕСОЗ. Сформовані аналітичні дані використовуються в якості наборів даних для формування внутрішніх та публічних дашбордів та звітів НСЗУ. Окремі набори даних публікуються на Єдиному порталі відкритих даних (див. нижче).

3) Аналітична система Державної служби статистики України.

Аналітична система Державної служби статистики України базується на спеціалізованому статистичному інструменті PASW Statistics від IBM SPSS із використанням ряду додаткових програмних засобів, наприклад Demetra+ від Eurostat – European Comission. Інформаційна система має широкий перелік функціональних можливостей для обробки та комбінування аналітичних даних, отриманих з державних реєстрів і наданих організаціями звітних форм. Результатом аналітичної роботи є табличні та сторінкові звіти, які окрім значень індикаторів містять також описову частину або табличні звіти відповідно до запиту отримувача звіту. Для автоматизації внесення даних у систему розпорядниками даних передбачено кабінет респондента та визначено перелік отримання аналітичних даних з системи Держстату третіми системами здійснюється шляхом побудови процесу ручного або автоматизованого обміну наборами аналітичних даних [18].

4) Єдиний державний портал відкритих даних.

Єдиний державний портал відкритих даних є універсальним майданчиком для публікації наборів у форматі відкритих даних усіма акредитованими учасниками. На момент формування цього документу Портал містить близько 80 тис. наборів даних, що стосуються усіх сфер діяльності держави та

публікуються розпорядниками даних від органів влади державного, регіонального та місцевого рівня, а також організаціями, включно із ЗОЗ. Отримання аналітичних даних з Єдиного державного порталу відкритих даних третіми системами здійснюється шляхом побудови процесу ручного або автоматизованого обміну наборами аналітичних даних у файловому форматі [25].

Отже, діяльність суб'єктів сфери громадського здоров'я, структурними елементами якої є такі установи як центр громадського здоров'я та обласні центри Міністерства охорони здоров'я України, а також центр контролю і профілактики хвороб та його регіональні представники (колишні лабораторні центри), медичні заклади, органи державної влади і місцевого самоврядування тощо, потребує якісного й сучасного інформаційно-аналітичного забезпечення. В Україні вже є певні напрацювання в галузі збору, обробки та систематизації даних про навколишнє середовище, здоров'я населення, захворюваність на найпоширеніші хвороби та інше.

Основу сучасного інформаційно-аналітичного забезпечення становить Платформа Центру громадського здоров'я, розширена та модернізована за підтримки Всесвітньої організації охорони здоров'я — це зручний спосіб підвищити професійні компетенції в сфері громадського здоров'я. На ній доступні:

- онлайн курси від провідних українських та міжнародних експертів з різних тем: у тому числі, курси ВООЗ, курси щодо ВІЛ-інфекції, туберкульозу, COVID-19, профілактики інфекційних та неінфекційних захворювань, замісної підтримувальної терапії та інші.
- матеріали ВООЗ: практичні керівництва, найважливіші документи, навчальні та довідкові матеріали
- каталог заходів безперервного професійного розвитку.

Усі матеріали та курси на платформі є безкоштовними та доступними для всіх. Вони будуть корисні медичним, соціальним працівникам, психологам, а також

усім охочим дізнатися більше про новітні медичні практики та методи психосоціального супроводу пацієнтів [42].

Платформа збирає знеособлені дані з різних джерел: медичних закладів, санітарних служб і державних органів, що дозволяє оперативно реагувати на нові виклики. Платформа акумулює показники здоров'я, фактори ризику та екологічні дані, які використовуються для прогнозування та аналітичних звітів, важливих для ухвалення рішень на всіх рівнях управління сфери охорони здоров'я. Наприклад, ця система дозволяє відстежувати рівень радіаційного фону в умовах війни, а також контролювати якість повітря та води в регіонах, що зазнають обстрілів або техногенних катастроф. Міністерство охорони здоров'я України разом із проєктом USAID «Підтримка реформи охорони здоров'я» розпочало амбітну ініціативу зі створення Інформаційної платформи громадського здоров'я. Метою цієї платформи є збір та обробка великого масиву даних про стан здоров'я населення, екологічні ризики, та медичні ресурси для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень на різних рівнях системи охорони здоров'я.

На сьогодні цифровізація охорони здоров'я в Україні є критично важливою. Впровадження платформи покликане усунути прогалини в існуючих системах звітування та забезпечити прозору інтеграцію різних баз даних. Використання таких технологій, як штучний інтелект, великі дані та телемедицина, має потенціал значно покращити якість медичних послуг і прогнозування ситуацій.

Інформаційна платформа громадського здоров'я стане ключовим інструментом для збору, моніторингу та аналізу даних про детермінанти здоров'я, ризики та заходи з підвищення добробуту населення. Її функціонування базується на регулярному отриманні даних від різних державних органів та інформаційних систем, що забезпечує точність і оперативність прийняття управлінських рішень.

Здійснення інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я відбувається через підготовку аналітичних звітів

та комунікацій з органами державної влади та місцевого самоврядування. Заклади громадського здоров'я регулярно готують звіти для МОЗ та місцевих органів влади, що допомагає координувати дії у сфері реагування на надзвичайні ситуації.

Центр громадського здоров'я України, розробляє рекомендації та методичні матеріали для регіональних служб охорони здоров'я. Наприклад, аналітичні звіти за епідемічними показниками та щоденні моніторинги використовуються для швидкої адаптації заходів у відповідь на нові загрози, такі як COVID-19 та наслідки воєнних дій.

На сайті Центру громадського здоров'я України представлено щорічну статистичну звітність. Зокрема, статистична звітність за 2023 рік складається з 19 звітів:

1. Звіт про захворювання на злоякісні новоутворення за 2023 (форма №7);
2. Звіт про захворюваність на активний туберкульоз за 2023 (форма №8);
3. Звіт про захворювання, які передаються переважно статевим шляхом, грибкові шкірні хвороби та коросту за 2023 (форма №9)
4. Звіт про штучне переривання вагітності за 2023 (форма №13)
5. Звіт про причини інвалідності, показання до медичної, професійної і соціальної реабілітації за 2023 (форма №14)
6. Звіт про медичне обслуговування населення, що підлягає включенню у Державний реєстр України осіб, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС за 2023 (форма №15)
7. Звіт про захворювання та причини інвалідності й смерті населення, що підлягає включенню у Державний реєстр України осіб, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС за 2023 (форма №16)
8. Звіт про медичні кадри за 2023 (форма №17)
9. Звіт про дітей з інвалідністю віком до 18 років за 2023 (форма №19)

- 10.Звіт юридичної особи незалежно від її організаційно-правової форми та фізичної особи - підприємця, які провадять господарську діяльність із медичної практики за 2023 (форма № 20)
- 11.Звіт про медичну допомогу вагітним, роділлям та породіллям за 2023 (форма №21)
- 12.Звіт про медичну допомогу роділлям (породіллям), новонародженим та дітям першого року життя за 2023 (форма №21-а)
- 13.Звіт фельдшерсько-акушерського пункту за 2023 (форма №24)
- 14.Звіт будинку дитини за 2023 (форма №25)
- 15.Звіт про медичну допомогу дітям за 2023 (форма №31)
- 16.Звіт щодо осіб, які мають розлади психіки через уживання психоактивних речовин за 2023 (форма №32)
- 17.Звіт про хворих на туберкульоз за 2023 (форма №33)
- 18.Звіт про хворих на туберкульоз -к за 2023 (форма №33-коротка)
- 19.Звіт про хворих на злоякісні новоутворення за 2023 (форма №35)
- 20.Звітність про кількість одержаних технічних та інших засобів інвалідами, дітьми-інвалідами, які перебувають на обліку, та тих, що зняті з обліку за 2023 (форма №37/1)
- 21.Звіт про допоміжні репродуктивні технології за 2023 (форма №41)
- 22.Звіт санаторію за 2023 (форма №44)
- 23.Звіт про мережу та діяльність медичних закладів за 2023 (форма №47)
- 24.Звіт про надання медико-генетичної допомоги за 2023 (форма № 49)
- 25.Звіт центру здоров'я за 2023 (форма №51)
- 26.Звіт про медичне спостереження за особами, які займаються фізичною культурою і спортом за 2023 (форма №52) .

Наведені вище звіти слугують достовірною базою для прийняття рішень в системі охорони здоров'я та сфері громадського здоров'я зокрема.

1. Важливу інформацію для державного управління та місцевого самоврядування містять довідники, опубліковані на сайті. За 2023 рік тут розміщено 24 таких довідники:

2. Показники здоров'я населення та використання ресурсів охорони здоров'я в Україні (загальний)
3. Медичні кадри та мережа закладів охорони здоров'я системи МОЗ України за 2022-2023 роки
4. Показники діяльності онкологічної, рентгенологічної та радіологічної служби України
5. Показники захворюваності на туберкульоз та діяльність протитуберкульозних закладів України
6. Діяльність санаторіїв обласного та міського підпорядкування, що перебувають у сфері управління МОЗ України
7. Показники лікувально - профілактичної допомоги хворим шкірними і венеричними захворюваннями в Україні
8. Діяльність будинків дитини, що перебувають у сфері управління Міністерства охорони здоров'я України
9. Загальна інвалідність дітей 0 - 17 років в Україні у 2021 - 2023 роках
10. Інвалідність дітей 0 - 17 років в Україні які вперше стали інвалідами у 2021 - 2023 роках
11. Повікова інвалідність дітей 0 - 17 років в Україні
12. Діяльність обласних лікарень для дорослих за 2023 рік
13. Показники надання медичної допомоги потерпілим внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС за 2015-2020-2023 роки
14. Показники хірургічної діяльності закладів охорони здоров'я системи МОЗ України
15. Надання медичної допомоги дітям у віці до 1 року у закладах охорони здоров'я системи МОЗ України
16. Стан здоров'я жіночого населення України
17. Довідник з дитячої гінекології
18. Стан надання медичної допомоги сільським жителям на фельдшерсько-акушерських пунктах сфери управління МОЗ України
19. Стоматологічна допомога в Україні.

20. Показники здоров'я осіб потерпілих внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС за 2023 рік
21. Ендокринологічна допомога населенню України за 2022, 2023 роки
22. Основні показники урологічної допомоги в Україні за 2022-2023 роки
23. Діяльність патологоанатомічної служби в Україні за 2022, 2023 роки
24. Організація медичної допомоги дитячому населенню в Україні у 2023 році. [73]

Ці статистичні й аналітичні дані слугують достовірною базою для прийняття управлінських рішень всіма категоріями споживачів в системі охорони здоров'я.

Електронна система охорони здоров'я (ЕСОЗ) – національна інформаційна система, яка зберігає медичні дані про здоров'я пацієнтів у єдиному місці. ЕСОЗ складається з центральної бази даних та медичних інформаційних систем.

Центральна база даних ЕСОЗ зокрема містить реєстри даних. Серед таких реєстрів – реєстр пацієнтів, реєстр медичних записів, реєстр медичних висновків та інші. Варто зазначити, що з квітня 2023 р. усі заклади охорони здоров'я незалежно від форми власності які провадять медичну практику мають працювати в ЕСОЗ. А з червня 2023 р. запрацював функціонал обліку реабілітаційних втручань на основі Міжнародної класифікації функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ). Відтепер можна вносити електронні записи про стан особи, яка потребує реабілітації, за Класифікатором функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (НК 030:2022).

Медичні фахівці, фармацевти та лаборанти можуть працювати з центральними базами даних тільки через МІС – медичну інформаційну систему.

Медичні інформаційні системи – це інформаційно-комунікаційні системи, які дозволяють лікарням, лабораторіям та аптекам автоматизувати свою роботу та взаємодіяти з центральною базою даних ЕСОЗ. За допомогою

МІС медицини можуть додавати, переглядати та обмінюватися інформацією в центральній базі даних ЕСОЗ. А фармацевти – переглядати дані по електронних рецептах та погашати їх. Завдяки цьому пацієнти можуть користуватися електронними рецептами, е-направлення та іншими цифровими сервісами. Поза інструментами для взаємодії з ЕСОЗ розробники МІС також створюють додаткові сервіси для закладів охорони здоров'я. Наприклад, це може бути бухгалтерський модуль, система обліку запасів ліків, або ж відома багатьом – система запису на прийом до лікаря.

Варто відзначити, що МІС орієнтовані на надання послуг переважно для закладів охорони здоров'я, медичних фахівців та жодна з них ще не має власних пацієнтських інтерфейсів, які б взаємодіяли з ЦБД ЕСОЗ та перевірялися державою.

Залежно від ступеня автоматизації процесів збору й обробки інформації, МІС поділяються на автоматизовані й автоматичні. В автоматизованих системах частина операцій по збору й обробці інформації виконується людиною. Автоматичні системи припускають повне виключення людини з процесів збору й обробки інформації.

В Україні медичні заклади зможуть обирати будь-яку медичну інформаційну систему з-поміж тих, які пройшли перевірку і підключилися до центрального компонента системи «eHealth». На сьогодні до ЕСОЗ приєднано понад 35 медичних інформаційних систем, які розроблено провідними українськими ІТ-компаніями.

Усі без винятку МІС, які взаємодіють з центральною базою даних ЕСОЗ, проходять тестування на відповідність технічним вимогам, зокрема і з питань безпеки, які встановлює та перевіряє держава. Характеристика кількох рекомендованих МОЗ України медичних інформаційних систем наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Перелік і характеристики популярних медичних інформаційних систем, рекомендованих МОЗ України

	Назва МІС	Характеристика МІС
1.	Health24	повнофункціональна хмарна МІС, що об'єднує в собі функціональні сервіси, які забезпечують роботу лікаря і медичного закладу відповідно існуючих стандартів медичного документообігу.
2.	Helsi	повнофункціональна система для керування медичним закладом. Функціонал системи розроблений та адаптований з урахуванням специфіки роботи та вимог МОЗ, та є безкоштовним для державних установ.
3.	Open Health	перша в Україні медична інформаційна система із відкритим вихідним кодом та відкритою ліцензією GPL v3.
4.	EMCiMED® ,	медична інформаційна система, розроблена відповідно до стандартів ISO та МОЗ України, забезпечує технічний захист інформації, містить модулі: електронна медична картка пацієнта, медичні документи (облікові медичні форми МОЗ), медичні кадри, поліклініка та реєстратура, стаціонар, лабораторія (інтеграція лабораторного обладнання), склад та персоніфікований облік ліків, статистика та звіти МОЗ, послуги, контакт-центр, PACS, партнери, онлайн запис до лікаря, мобільний додаток пацієнта.
5.	Доктор Елекс	найпоширеніша в Україні медична система, що працює з 2005 року. Станом на 2018 в ній ведуться електронні картки більш ніж 5 млн пацієнтів. Система забезпечує

		автоматизацію ключових процесів медичної установи, зокрема ведення електронної історії хвороби, формування управлінської звітності та документації згідно з вимогами МОЗ.
6. MEDSTAR		хмарна медична інформаційна система що відповідає вимогам КСЗІ. Весь функціонал для роботи з центральним компонентом eHealth в рамках реформи — безкоштовний. Система містить електронну медичну картку, модуль запису пацієнтів, електронний рецепт та довідник ліків, класифікатор МКХ-10, протоколи лікування, затверджені друковані форми та інше.
7. Поліклініка без черг		система управління потоком пацієнтів та автоматизації в лікувальних закладах. Система інтегрується з системами і модулями для роботи з електронною картою пацієнта, електронним рецептом і обліковими системами.
8. MC Plus		універсальна медична інформаційна система, основним компонентом якої є електронна медична карта пацієнта, розроблена відповідно до стандартів МОЗ України. Особливістю цієї МІС є використання процесного підходу до автоматизації роботи медичного закладу у лікувальній та адміністративній діяльності. За допомогою хмарного рішення MC Plus користувачі можуть отримати більшість послуг, передбачених модулями системою eHealth: робота з деклараціями пацієнтів, електронні направлення та медичні записи, надання або отримання електронного рецепту «Доступні ліки», реєстрація надавачів

		медичних послуг первинної та спеціалізованої ланки, оформлення та ведення капітаційних договорів с НСЗУ, ведення електронних медичних записів (записи про надходження та виписку зі стаціонарів ще знаходяться в розробці), діагностичні звіти, ЕМЗ та ЕН для неідентифікованих пацієнтів.
9.	UASMART	хмарна медична інформаційна система, що має високий рівень захисту інформації. В системі доступні модулі: електронна реєстратура, кабінет лікаря, кабінет пацієнта, портал медичного закладу, електронна медична картка пацієнта, лабораторія, статистика, управління ТМЦ.
10		Облік медичних кадрів України та пацієнтів — медична інформаційна система, що складається з робочого місця працівника кадрової служби, та програмного комплексу для амбулаторно-поліклінічних закладів і стаціонарів. Доступна статистична звітність, аналітичні звіти по діяльності закладу, узагальнення та аналіз інформації. Ведення пацієнтів, інформація про захворюваність та лікування, ведення форм обліку роботи лікарів. Працює з 2004 року.
11	МІС «Каштан»	працює та розвивається з 2000 року у більш ніж п'ятиста ЗОЗ всіх рівнів надання медичної допомоги, органах управління охороною здоров'я від району до області та охоплює всі медичні, економічні, аналітичні та управлінські процеси системи охорони здоров'я від АСМ до МОЗ. Має компоненти для оцінки рівня складності, ефективності та якості обслуговування

		пацієнтів, обліку витрат та розрахунку вартості медпослуг.
12	SimplexMed	- забезпечує повний функціонал для медичного закладу. Працює в Україні з 2000 року. Працює як в ЦПМСД, так і в госпітальних закладах другого, третього рівнів, закладах національного рівня. Є повнофункціональною системою медичного закладу, що охоплює медичні, фінансові, бухгалтерські, складські, кадрові аспекти. Включає систему керування взаємовідносинами з клієнтами, телемедицину на рівні лікар-лікар, лікар-пацієнт, власні лабораторні та діагностичні підсистеми, інтеграцію з лабораторним та діагностичним обладнанням. Взаємодіє з різними національними ресурсами. Також надає комплексні порталні корпоративні рішення для мереж клінік, окремих областей України щодо обміну, агрегації інформації, планування та моніторингу. Надає кабінети та мобільні додатки для пацієнтів.
13	Clinica Web	автоматизована медична система на базі хмарних технологій. Забезпечує діяльність кабінетів приватних лікарів та медичних центрів, в тому числі з власними лабораторіями. На базі системи реалізована можливість взаємодії усіх структурних підрозділів медичних центрів, в тому числі і мережевих (від call center до практикуючих лікарів). Додатково є можливість підключення онлайн-кабінету до сайту медцентру, що дозволяє більш ефективно взаємодіяти

		та надавати інформацію пацієнтам. МІС підключена до ЦБД eHealth.
--	--	--

Джерело: складено автором за [66]

Кількість МІС різного спрямування в медичній сфері поступово зростає, однак більшість з них ще на етапі доопрацювань і не можуть забезпечити повний функціонал. Ознайомитися з повним переліком МІС можна на сайті електронної системи охорони здоров'я [66].

Таким чином, аналіз інформаційно-аналітичного забезпечення в системі охорони здоров'я засвідчує, що існує різноманіття підходів та ресурсів щодо збору й використання інформації, однак залишаються питання доступу та користування інформаційними ресурсами з можливістю їх аналітики для виконання завдань сфери громадського здоров'я.

1.3. Проблеми і перспективи розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я

Для дослідження проблемних аспектів та перспектив розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я необхідно здійснити короткий огляд стану інформаційного розвитку України. Інформатизація та цифровізація в Україні за останні роки значно просунулися попри виклики, пов'язані з війною. В країні активно впроваджується технологічні реформи, розвивається інфраструктура зв'язку та відкриті дані, та здійснюються заходи щодо інтеграції в європейський цифровий простір. Згідно з Open Data Maturity Report 2022, Україна показує помітні результати серед 35 країн-учасниць, що включають держави ЄС, країни-кандидати та Європейської асоціації вільної торгівлі. У звіті оцінюються показники за чотирма основними напрямками:

політика, вплив, якість даних та функціонування порталів. Україна активно працює над покращенням якості метаданих та стандартизацією даних, зокрема через розвиток порталу відкритих даних та використання API для перевірки їхньої актуальності та повноти [76].

Вагомим досягненням є цифрова платформа "Дія", яка не лише спрощує надання державних послуг, але й інтегрує базові стандарти даних (наприклад, DCAT-AP) для забезпечення сумісності з європейськими платформами. Такі зусилля допомагають підвищити прозорість і доступність державних даних. Проте, існують значні виклики. Зокрема, спостерігається деяке зниження за показниками повноти метаданих та моніторингу, що частково пов'язане з великим обсягом нових даних, які ще не пройшли повноцінні перевірки якості.

Зусилля України у сфері цифровізації не обмежуються лише відкритими даними, а також включають впровадження електронного врядування та онлайн-платформ для підтримки інтеграції з європейськими цифровими стандартами, що сприяє її підготовці до майбутнього членства в ЄС.

У 2022 році Україна посіла 2-е місце в Європі у рейтингу Open Data Maturity Report, поступившись лише Франції. Це свідчить про прогрес у політиці відкритих даних, ефективність національного порталу, а також позитивний вплив відкритих даних на державне управління та громадянське суспільство. Впровадження відкритих даних допомагає підвищити прозорість та підзвітність держави, що є важливим елементом цифрової трансформації країни. Для підтримки відновлення телеком-інфраструктури та розширення доступу до інтернету в деокупованих регіонах, Україна отримує міжнародну підтримку. Заплановано створення єдиної роумінгової зони з ЄС, що наблизить Україну до цифрового безвізу і дозволить громадянам обох сторін вільно користуватися зв'язком без додаткових зборів під час короткострокових подорожей. Важливо також, що Уряд ухвалив постанову щодо розвитку електронної ідентифікації, що сприятиме запровадженню Європейського цифрового гаманця. Це рішення посилює інтеграцію з європейським цифровим простором і підвищує зручність доступу громадян до

державних та фінансових послуг. Таким чином, Україна демонструє значний прогрес у цифровій трансформації, зберігаючи активну співпрацю з ЄС навіть в умовах війни. Це не лише сприяє зміцненню державного управління та економіки, а й готує країну до майбутньої інтеграції в Європейський Союз.

Зазначене вище має позитивний вплив на розвиток інформаційно-аналітичного забезпечення в сфері охорони здоров'я України.

Створення сприятливих умов для інвестицій у цю сферу сприятиме активізації використання Інтернету в установах охорони здоров'я та громадського здоров'я, об'єднуючи зусилля державних органів, місцевого самоврядування, територіальних громад, науковців та бізнесу для підвищення ефективності його використання, особливо у важливих для здоров'я людей сферах. Формування чіткої державної позиції щодо еміграції фахівців у сфері інформаційних технологій дозволить вирішити питання захисту інтересів громадян, що виїжджають за кордон, та сприятиме розвитку цієї стратегічної сфери.

Серед найнагальніших проблем, що стосуються галузевої інформатизації, можна виділити :

1. Відсутність чіткої нормативної бази щодо інформаційного обміну між різними установами (у тому числі в сфері громадського здоров'я), що призводить до дублювання та нестачі інформації.

2. Відсутність належного нормативно-технічного забезпечення (стандарти, технічні умови) у процесах інформатизації у різних державних сферах, що ускладнює координацію програм інформатизації.

3. Використання застарілої або нестандартної комп'ютерної техніки для забезпечення інформаційного обміну та аналітичного забезпечення в установах, зокрема у сфері громадського здоров'я.

4. Проблема невідповідності існуючих галузевих інформаційних систем для інтеграції на національному рівні ще не знайшла відображення в окремих програмах з інформатизації [10].

Цифровізація в сфері громадського здоров'я України активно розвивається та спрямована на підвищення ефективності послуг та інтеграцію в європейське інформаційне середовище. Цей процес охоплює такі ключові напрямки:

- Розвиток електронних сервісів та телемедицини. У рамках стратегії цифровізації створюються платформи для дистанційної медицини, включаючи реабілітацію та кардіомоніторинг. Наприклад, впроваджуються інноваційні рішення для діагностики вагітності та надання віддаленої медичної допомоги пацієнтам через роботи-доктори та віртуальні операційні простори.
- Інформаційна сумісність та інтероперабельність систем. Україна прагне інтегрувати національні системи охорони здоров'я з європейськими стандартами. Це включає створення централізованих реєстрів і забезпечення сумісності між комерційними медичними інформаційними системами.
- Підтримка управлінських рішень через дані. Використання великих обсягів даних дозволяє швидше реагувати на санітарно-епідемічні виклики та забезпечує ефективну співпрацю між різними інституціями та рівнями управління.
- Навчання кадрів. Цифрові рішення вимагають підготовки персоналу. Особливу увагу приділяють підвищенню кваліфікації менеджерів і фахівців сфери громадського здоров'я для ефективного використання нових технологій.

Попри активні кроки в цифровізації, виклики все ще залишаються. Серед них недостатня інфраструктурна підтримка, слабка інтеграція існуючих інформаційних систем і потреба в удосконаленні нормативно-правової бази відповідно до європейських стандартів.

Національний офіс розвитку електронної охорони здоров'я погодив Дорожню мапу цифрових проєктів на 2024 рік, що передбачає впровадження понад 100 цифрових проєктів. Ці проєкти мають на меті підвищити якість

медичних послуг і забезпечити доступність здоров'я для громадян України навіть у віддалених регіонах, особливо на тлі відновлення після воєнних дій. Це є критично важливим на тлі відновлення країни після війни. Основні напрямки цифровізації охорони здоров'я охоплюють такі ключові проекти:

- Розвиток електронної системи охорони здоров'я (ЕСОЗ). Ця система вже інтегрувала понад 19 тисяч медичних установ і містить дані про здоров'я понад 35 мільйонів українців. На 2024 рік заплановано розширення функціоналу для підтримки нових видів медичних послуг і посилення безпеки даних.
- Електронні рецепти та направлення. ЕСОЗ вже успішно реалізує видачу е-рецептів (80 мільйонів) та е-направлень (590 мільйонів), що значно спрощує доступ до послуг.
- Системи управління запасами та закупівлями. В умовах війни було створено систему e-Stock для моніторингу медичних запасів і логістики гуманітарної допомоги. Також впроваджено міжнародну платформу SAP Ariba для прозорих медичних закупівель, що дозволило зекономити понад 190 мільйонів гривень.
- Теле-медицина та мобільні сервіси. Особливий акцент зроблено на забезпеченні доступу до послуг у віддалених регіонах через розвиток телемедичних платформ та мобільних медичних пунктів. Протягом 2023 командою ДП “Електронне здоров'я” спільно з МОЗ та НСЗУ було реалізовано цілу низку цифрових проєктів в ЕСОЗ. Зокрема, завдяки новим сервісам можна:
 - придбати рецептурні ліки за електронним рецептом від лікаря;
 - отримувати імуносупресивні, знеболювальні ліки, а також тест-смужки для глюкометрів за е-рецептом у межах програми реімбурсації;
 - обліковувати категорії пацієнтів відповідно до різних нозологій;
 - формувати COVID-сертифікати для пацієнтів, які отримали щеплення за кордоном;

- спрощено формувати медичні висновки про тимчасову непрацездатність та вагітним жінкам обирати коли саме йти у декретну відпустку
- обліковувати реабілітаційні втручання в ЕСОЗ на основі класифікатора МКФ;
- керувати справами юридичної особи та реорганізацією закладів охорони здоров'я;
- використовувати кабінет фактичного і клінічного моніторингу.

[20]

Ці ініціативи спрямовані на зміцнення стійкості системи охорони здоров'я та її готовності реагувати на сучасні виклики, зокрема, викликані військовими діями та гуманітарними потребами країни. Такі зусилля Уряду підкреслюють амбіції України стати частиною європейської системи охорони здоров'я, забезпечивши прозорість, ефективність та інноваційність на всіх рівнях управління.

Разом з цим одним із завдань держави є впровадження передового міжнародного досвіду, що уможлиблює розвиток механізму інформатизації установ охорони здоров'я, включаючи обмін інформацією. Для цього важливо впроваджувати новітні інформаційні технології, посилювати контроль за їх дотриманням. Істотну роль у цьому процесі відіграє підготовка та перепідготовка фахівців, що є запорукою успішної реалізації інформаційно-аналітичного забезпечення установ охорони здоров'я, зокрема у сфері громадського здоров'я.

Оцінка та усунення проблем розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення установ сфери громадського здоров'я України є необхідними умовами для досягнення успіху в цій важливій сфері.

Серед проблемних питань, які пов'язані інформаційно-аналітичним забезпеченням, Національна служба здоров'я України відзначає дублювання даних в системі eHealth. Зокрема, це стосується дублювання декларацій із лікарями первинної ланки. Також залишається актуальним оперативне оновлення даних та достовірність даних. Під час кампанії з вакцинації проти

COVID-19 до системи eHealth у великій кількості потрапили неправдиві дані про начебто вакцинованих осіб, внесені корупційним шляхом. Питання надійності зберігання персональних даних пацієнтів і належного їх захисту було вирішено, оскільки на початку 2020 р. eHealth отримала атестат відповідності комплексній системі захисту інформації.

В сучасних воєнних умовах серйозним викликом для інформаційно-аналітичного забезпечення в системі охорони здоров'я інформаційні атаки на ЕСОЗ, спрямовані на дезінформацію щодо її роботи, які здійснює Росія. За твердженням МОЗ, проросійські інформаційні джерела таким чином сіють недовіру до державних медичних послуг та дестабілюють ситуацію в системі охорони здоров'я.

Висновки до розділу

На основі наукових публікацій та нормативно-правової бази здійснено дослідження науково-теоретичних засад інформаційно-аналітичного забезпечення установ сфери громадського здоров'я в Україні. У сучасних умовах ефективно інформаційно-аналітичне забезпечення є наріжним каменем системи громадського здоров'я України. Воно дозволяє не лише покращувати управлінські рішення, але й забезпечувати прозорість та доступність інформації для всіх учасників процесу: від державних органів до громадян.

Проаналізовано ключові поняття та визначено сутність інформаційно-аналітичного забезпечення в інформаційному забезпеченні системи громадського здоров'я як комплекс заходів, що реалізує процеси створення документованих інформаційних продуктів (аналітичних документів) на основі використання статичних інформаційних ресурсів (документованих даних та інформації), проведення розрахунків, моделювання ситуацій, їх аналізу і синтезу з метою підтримки прийняття відповідних рішень на всіх рівнях управління у сфері громадського здоров'я.

Виявлено, що вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення сприяє ефективному управлінню системою охорони здоров'я, оскільки забезпечує створення аналітичних продуктів на основі зібраних даних, що підлягають ретельному аналізу та синтезу. Це дозволяє підтримувати процеси ухвалення ефективних рішень на всіх рівнях управління в цій сфері.

Аналіз існуючих теоретико-методичних підходів виявив, що в Україні активно здійснюються системні й комплексні зміни, спрямовані на підвищення аналітичної спроможності в системі охорони здоров'я, реформування системи медичної статистики для прийняття рішень на основі даних у сфері громадського здоров'я. Інформаційні платформи, зокрема такі як Інформаційна платформа громадського здоров'я, відіграють важливу роль у формуванні оперативних звітів і допомагають реагувати на складні виклики сучасності.

Визначено проблеми та виклики інформаційно-аналітичного забезпечення установ сфери громадського здоров'я. Залишаються недостатньо розробленим питання доступу до інформаційних ресурсів і використання їх для аналітики, особливо на рівні територіальних громад.

З'ясовано, що проблеми полягають у фрагментації інформаційних потоків та відсутності єдиної інтегрованої системи управління даними. Це вказує на необхідність вдосконалення державної політики в галузі громадського здоров'я, що ґрунтувалося б на чіткій стратегії з єдиною нормативно-правовою базою.

Перспективним напрямом розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення є розроблення єдиної автоматизованої платформи, яка інтегрує дані про здоров'я населення та стан довкілля, зберігаючи інформацію з різних систем моніторингу.

Використання сучасних інформаційних технологій, таких як великі бази даних та штучний інтелект, дозволить значно підвищити точність прогнозів і поліпшити якість медичних послуг.

Обґрунтовано необхідність розбудови ефективної, цілісної інформаційно-аналітичної системи, яка стане основою для прийняття управлінських рішень та зміцнення громадського здоров'я в Україні.

РОЗДІЛ 2

**ДОСЛІДЖЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ УСТАНОВИ
«КІРОВОГРАДСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР КОНТРОЛЮ ТА
ПРОФІЛАКТИКИ ХВОРОБ МІНІСТЕРСТВА ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
УКРАЇНИ»**

2.1. Загальна характеристика та завдання державної установи «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України»

Сучасний стан системи громадського здоров'я в Україні можна охарактеризувати як систему, що проходить активну трансформацію під впливом сучасних викликів, таких як пандемія COVID-19, воєнні дії та реформа охорони здоров'я, що стартувала кілька років тому. Реформа системи громадського здоров'я почалася ще у 2016 році з утворенням Центру громадського здоров'я (ЦГЗ), мета якого – координувати дії щодо профілактики захворювань, зміцнення здоров'я населення та управління епідеміями. Реформа також охоплювала зміну підходів до надання медичних послуг, зміщення фокусу на профілактику захворювань та покращення якості медичної допомоги.

Центр громадського здоров'я України (ЦГЗ) здійснює стратегічне управління у сфері охорони громадського здоров'я, займається профілактикою захворювань, імунізацією, моніторингом інфекційних хвороб та іншими питаннями, які стосуються здоров'я населення. Крім того, ЦГЗ координує діяльність регіональних центрів, зокрема Державної установи «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України», що став правонаступником Державної установи «Кіровоградський обласний ДУ «Кіровоградський

ОЦКПХ МОЗ” Міністерства охорони здоров'я України» в рамках реформування системи громадського здоров'я в Україні.

Варто відмітити, що у процесі реформування системи громадського здоров'я в Україні на виконання наказу МОЗ України №1103 від 02.06.2021 року «Про деякі питання організаційної діяльності державних установ-лабораторних центрів МОЗ України» та відповідно до Положення про МОЗ України, Плану пріоритетних дій Уряду, затвердженого розпорядженням КМУ від 09.09.2020 року №1133: назва державної установи «Кіровоградський обласний лабораторний центр Міністерства охорони здоров'я України» змінена на Державну установу «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» із покладанням функцій у сферах забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення, захисту населення від інфекційних хвороб, попередження та профілактики неінфекційних захворювань, біологічної безпеки та біологічного захисту, епідеміологічного нагляду (спостереження), імунопрофілактики, промоції здорового способу життя та запобігання факторам ризику, боротьби із стійкістю до протимікробних препаратів, реагування на небезпеки для здоров'я та надзвичайні стани в сфері охорони здоров'я [21].

Найпершим впровадженням в системі громадського здоров'я є перехід від децентралізованої системи до чітко керованої вертикальної структури, що підпорядковуватиметься МОЗ України. Головні функції таких установ – це забезпечення епідеміологічного нагляду, санітарного та епідемічного благополуччя населення, захисту населення від інфекційних хвороб, попередження та профілактика неінфекційних захворювань, підтримка біологічної безпеки та біологічного захисту. У даний час центри контролю та профілактики хвороб активно розвиваються та зміцнюють свій потенціал та функціонал, причому як на обласному так і районному рівні [30].

Проаналізуємо більш детально функціонування державної установи «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб

Міністерства охорони здоров'я України» (далі - ДУ «Кіровоградський ОЦКПХ МОЗ», ЦКПХ, центр, установа).

Юридична особа ДУ «Кіровоградський ОЦКПХ МОЗ» , код ЄДРПОУ 38435613, було зареєстровано 03.12.2012. Організаційно-правова форма юридичної особи ДУ «Кіровоградський ОЦКПХ МОЗ» - державна організація (установа, заклад). Основний вид діяльності (КВЕД) – 86.90 Інша діяльність у сфері охорони здоров'я. Уповноваженим органом управління установою є Міністерство охорони здоров'я України. Уповноваженою особою юридичної особи є Оперчук Надія Іванівна.

ДУ «Кіровоградський ОЦКПХ МОЗ» розташований за адресою: м. вул. Тобілевича, буд. 24 та вул. М. Садовського, 40/9, м. Кропивницький. Заклад має власний сайт, що розташований за посиланням: <https://kr.cdc.gov.ua/>, який активно висвітлює та пропагує діяльність центру. Корпоративна пошта для спілкування з громадянами має таку адресу: kirolcdsesu@gmail.com.

Діяльність центру регламентована Статутом, нова редакція якого була затверджена наказом №353 Міністерства охорони здоров'я України з від 29 лютого 2024 р. [68].

Місія ДУ «Кіровоградський ОЦКПХ МОЗ» зазначена на офіційному сайті установи. Центр контролю та профілактики хвороб стоїть на захисті здоров'я українців, запобігаючи загрозам, реагуючи на спалахи захворювань і надзвичайні ситуації. Якою б не була природа цих загроз – інфекційна, неінфекційна, хімічна, біологічна, радіаційна або ядерна – ЦКПХ контролює ситуацію, щоб вчасно проаналізувати безпечність середовища для життя та здоров'я населення [30].

ЦКПХ застосовує сучасні наукові методи й передові світові практики для дослідження, прогнозування, виявлення та реагування на спалахи хвороб і надзвичайні ситуації. Спільно з партнерами поширюють знання й інформують населення про здоровий спосіб життя, ризики та загрози здоров'ю. [30].

Мережа центрів контролю та профілактики хвороб - це провідна складова сильної системи громадського здоров'я з належним рівнем спроможності прогнозувати загрози здоров'ю населення, а також своєчасного реагування на них із метою локалізації та ліквідації таких загроз.

ЦКПХ є лідерами, які промотують здоровий спосіб життя та збереження здорового середовища й підтримують у цьому громадян і громади заради фізичного, психічного та соціального добробуту теперішнього й майбутніх поколінь. <https://kr.cdc.gov.ua/about/mission/>

Для виконання своєї статутної мети ДУ «Кіровоградський ОЦКПХ МОЗ» здійснює такі основні напрямки діяльності [30]:

- 1) організаційно-методичний;
- 2) інформаційно-аналітичний;
- 3) профілактично-просвітницький;
- 4) медична практика;
- 5) лабораторно-діагностичний;
- 6) лабораторні дослідження факторів середовища життєдіяльності;
- 7) експертно-консультативний;
- 8) профільна кадрова підготовка;
- 9) науково-практичний та випробувальна-дослідницький.

Державна установа «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб» реалізує державну політику у сфері громадського здоров'я, а саме:

- забезпечення санітарного й епідемічного добробуту населення;
- захист населення від інфекційних хвороб;
- профілактику неінфекційних захворювань;
- біологічну безпеку та біологічний захист;
- епідеміологічний нагляд (спостереження);
- імунопрофілактику;
- промоцію здорового способу життя та запобігання факторам ризику;
- боротьбу зі стійкістю до протимікробних препаратів;

- реагування на небезпеки для здоров'я та надзвичайні стани у сфері охорони здоров'я.

Відповідно до Статуту центру основними його завданнями є [68]:

- 1) координація та здійснення епідеміологічного нагляду та аналізу: проведення епідеміологічного нагляду за інфекційними та масовими неінфекційними хворобами, факторами навколишнього і виробничого середовища, поведінковими факторами ризику, збереження здоров'я населення; проведення епідеміологічних розслідувань випадків, спалахів, епідемій інфекційних та масових неінфекційних хвороб, з'ясування причин і умов їх зникнення, факторів передачі інфекції, радіаційних чи хімічних факторів, визначення масштабів поширення епідемій чи спалахів, вжиття заходів щодо їх локалізації та ліквідації;
- 2) проведення оцінки ризиків для здоров'я та санітарно-епідемічного благополуччя населення регіону, проведення за результатами такої оцінки відповідних обстежувальних, профілактичних, моніторингових, консультаційних та інших заходів, надання рекомендацій щодо усунення ризиків у сфері санітарно-епідемічного благополуччя населення;
- 3) індикація та ідентифікація збудників інфекційних хвороб, перелік яких затверджений Міністерством охорони здоров'я України;
- 4) реагування на небезпечні чинники та надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я, а також забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення на рівні регіону в рамках роботи функціональних і територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту відповідно до Кодексу цивільного захисту України;
- 5) встановлення причинно-наслідкових зв'язків виникнення та поширення інфекційних хвороб, зокрема інфекцій, що пов'язані з наданням медичної допомоги, у тому числі із застосуванням методів секвенування геному збудників інфекційних хвороб;
- 6) здійснення аналізу ефективності функціонування системи громадського здоров'я та її окремих елементів у регіоні, зокрема:

-забезпечення аналізу якості, повноти та достовірності даних, облік та узагальнення відомостей у сфері громадського здоров'я та санітарно-епідемічного благополуччя населення;

-здійснення багатофакторного аналізу тенденцій захворюваності у зв'язку з регіональними особливостями функціонування системи охорони здоров'я, екологічними та іншими чинниками;

7) інформування головної експертної установи у сфері громадського здоров'я про ризики, що існують у сфері громадського здоров'я у регіоні, у тому числі про ризик виникнення або виникнення надзвичайної ситуації у сфері громадського здоров'я та внесення пропозицій щодо управління такими ризиками, заходів щодо ліквідації наслідків надзвичайної ситуації в межах компетенції;

8) підготовка пропозицій, планів дій та рекомендацій щодо здійснення заходів, спрямованих на поліпшення показників здоров'я і благополуччя населення та вдосконалення системи громадського здоров'я у регіоні;

9) збір та обробка інформації у сфері громадського здоров'я та внесення інформації до баз даних інформаційного фонду громадського здоров'я, в тому числі розробка планів моніторингових досліджень факторів середовища життєдіяльності з метою мінімізації поширення інфекційних та масових неінфекційних хвороб, а також оцінки заходів із протидії;

10) періодичний аналіз детермінант здоров'я, заходів впливу на детермінанти здоров'я та заходів, спрямованих на запобігання виникненню, зменшення та подолання нерівності щодо здоров'я у регіоні;

11) моніторинг заходів щодо зміцнення здоров'я, показників рухова: активності, статевого і репродуктивного здоров'я, психічного здоров'я населення у регіоні;

12) комплексний аналіз інформації щодо випадків травматизму і насильства в регіоні;

13) підготовка та оприлюднення періодичних звітів про стан здоров'я, епідеміологічну ситуацію та показники середовища життєдіяльності в регіоні;

14) організація навчання та проведення інформаційно-просвітницьких заходів з питань громадського здоров'я для посадових осіб органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інших суб'єктів відносин у сфері громадського здоров'я; просвітницька робота серед населення з профілактики інфекційних і неінфекційних хвороб, а також щодо здорового способу життя;

15) участь у розробленні державних медико-санітарних нормативів і правил;

16) участь у роботі комісій з розслідування гострих та хронічних професійних захворювань у регіоні;

18) проведення профілактичних, обстежувальних, дезінфекційних, дератизаційних, дезінсекційних, консультаційних та інших заходів, у тому числі за рахунок коштів юридичних та фізичних осіб (за запитом);

19) підготовка рекомендацій щодо програм у сфері громадського здоров'я:

ДУ “Кіровоградський ОЦКПХ МОЗ” має право здійснювати за плату інші види діяльності, до яких належать [68]:

- проведення лабораторних та інструментальних досліджень і випробувань для потреб державної санітарно-епідеміологічної експертизи та атестації робочих місць за умовами праці на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності;

- проведення випробувань продукції та сировини за показниками безпеки для здоров'я;

- визначення вмісту шкідливих для здоров'я людини речовин і інгредієнтів у тютюнових виробах;

- проведення профілактичних та поточних дезінфекційних заходів;

- видання та реалізація методичних, інформаційних та інших друкованих, аудіовізуальних, електронних матеріалів з питань забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення;

- розробка, експлуатація та супровід програмного забезпечення та автоматизованих систем;

- виготовлення, реалізація та випробування поживних середовищ для мікробіологічних досліджень;
- розведення і реалізація лабораторних тварин;
- навчання на робочих місцях фахівців відомчих лабораторій методам проведення бактеріологічних, вірусологічних, паразитологічних, санітарно-гігієнічних та інших досліджень;
- проведення лабораторних досліджень на підприємствах, установах та організаціях з метою оцінки умов для провадження ними діяльності з дезінфекційними, стерилізаційними, дезінсекційними, дератизаційними засобами (розроблення, випробування, виробництво, фасування, пакування, зберігання, транспортування, оптова та роздрібна торгівля);
- зберігання, облік, розподіл, доставка медичних і ветеринарних діагностичних, профілактичних, імунобіологічних препаратів, поживних середовищ, штамів мікроорганізмів та лікарських засобів, штамів мікроорганізмів та лікарських засобів проти збудників інфекційних хвороб;
- організація проведення конференцій, семінарів, виставок та інших заходів.

Як видно із перелічених видів діяльності ДУ «Кіровоградський ОЦКПХ МОЗ» Міністерства охорони здоров'я України», завдання з інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я виокремлено в окремий напрямок. Для більш ефективної діяльності, всебічного дослідження питань громадського здоров'я для лабораторних центрів актуальним є виконання інформаційно-аналітичної діяльності.

Для більш детального дослідження діяльності установи необхідним є аналіз організаційної структури ДУ «Кіровоградський ОЦКПХ МОЗ», яку наведено у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Організаційна структура ДУ «Кіровоградський ОЦКПХ МОЗ»

№ з/п	Назва структурного підрозділу
1	Керівництво
2	Відділ епідеміологічного нагляду (спостереження) та профілактики інфекційних хвороб
3	Відділ антибіотикорезистентності та інфекційного контролю
4	Відділ епідеміологічного нагляду (спостереження) та профілактики неінфекційних хвороб
5	Відділ імунопрофілактики
6	Відділ моніторингу та реагування на небезпеки
7	Відділ комунікації та інформаційно-роз'яснювальної роботи
8	Відділ дослідження фізичних та хімічних факторів
9	Фінансово-економічний відділ
10	Відділ правового забезпечення
11	Відділ бухгалтерського обліку
12	Відділ кадрового забезпечення
13	Адміністративно-господарський відділ
14	Відділ організаційного забезпечення, документування і контролю
15	Санітарно-гігієнічна лабораторія
16	Радіологічна лабораторія
17	Бактеріологічна лабораторія

Закінчення табл. 2.1

1	2
Відокремлені структурні підрозділи	
1	Голованівський районний відділ
2	Гайворонське відділення
3	Кропивницький районний відділ
4	Новоархангельське відділення
5	Бобринецьке відділення
6	Новгородківське відділення
7	Устинівське відділення
8	Долинське відділення
9	Новоукраїнський районний відділ
10	Новомиргородське відділення
11	Добровеличківське відділення
12	Олександрійський районний відділ
13	Онуфріївське відділення
14	Світловодське відділення

Джерело: розроблено автором при використанні [30]

У свою чергу відокремлені структурні підрозділи центру, що мають районний статус, включають у свою структуру такі відділення: відділення дослідження біологічних факторів, мікробіологічну лабораторію, відділення епідеміологічного нагляду та профілактики неінфекційних та інфекційних захворювань, господарську службу, при наявності районні лабораторні відділення.

Аналіз організаційної структури показав, що вона є складною з лінійно-функціональною залежністю, що може вносити певні складнощі при координації діяльності всіх структурних підрозділів центру, у тому числі відокремлених структурних підрозділів. До того ж, у структурі чітко не визначено підрозділ, який займається інформаційно-аналітичною діяльністю щодо стану громадського здоров'я в області.

Водночас, як свідчить перелік напрямів діяльності, зазначений в статуті установи, одним з основних предметів діяльності Центру є інформаційно-аналітична діяльність, що вимагає виконання відповідних функцій. Аналіз існуючих та нових завдань і обов'язків центру дозволив виділити ті з них, які пов'язані з інформаційно-аналітичною діяльністю. Отже, до таких функцій належать :

1) Моніторинг циркуляції збудників інфекційних хвороб, прогнозування та моделювання епідеміологічної ситуації в регіоні, аналіз поширення інфекційних хвороб, професійних захворювань, масових неінфекційних захворювань (отруєнь) та радіаційних уражень;

2) проведення лабораторних та інструментальних досліджень (обстежень) у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення, виявлення та оцінка причинно-наслідкових зв'язків між станом здоров'я населення і впливом факторів ризику навколишнього природного середовища та інформування громадськості, центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;

3) ведення обліку окремих інфекційних, неінфекційних захворювань та отруєнь;

4) забезпечення функціонування загальнодержавної системи епідеміологічного нагляду за соціальним здоров'ям населення, прогнозування та оцінка ризиків для здоров'я населення;

5) створення бази даних інформації про стан здоров'я та середовище життєдіяльності людини;

6) збір та аналіз стратегічної інформації для формування регіональної політики та стратегічного управління у сфері охорони здоров'я і координації відповідної діяльності регіональних закладів охорони здоров'я.

Визначений перелік функцій та завдань має інформаційно-аналітичний характер. Він є важливим у сфері громадського здоров'я, оскільки включає завдання, пов'язані з моніторингом, обробкою та аналізом даних про стан здоров'я населення Кіровоградської області та створенням на їх основі

інформаційної бази про стан здоров'я і середовища життєдіяльності населення. Він також включає прогнозування та демонстрацію поточних і стратегічних рішень щодо мінімізації впливу факторів ризику в середовищі життєдіяльності місцевого населення та інформування громадськості та органів місцевої влади про стан громадського здоров'я в Кіровоградській області.

Отже, аналітичний огляд структури та напрямів діяльності Державної установи "Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб МОЗ України" (далі – Центр) за 2020–2023 дає підстави зробити висновки щодо таких ключових аспектів:

- організаційні зміни. У 2020 році відбулося реформування Центру на основі нових підходів Міністерства охорони здоров'я України. Відбулося злиття кількох структурних підрозділів, які раніше були відповідальними за різні аспекти санітарно-епідеміологічного контролю. Важливою зміною стало вдосконалення структури Центру для ефективної відповіді на нові виклики, зокрема пандемію COVID-19 та військову агресію росії.

- моніторинг епідеміологічної безпеки (щоб запобігти поширенню інфекцій), хімічної безпеки (щоб уникати отруень), радіаційної безпеки (щоб контролювати рівень радіації). Ведення системного епідеміологічного моніторингу щодо інших інфекцій, як то сезонний грип, кір та інші. Контроль за станом води, харчових продуктів, а також проведення планових заходів у школах, дитячих садках та інших закладах для запобігання інфекційним спалахам.

- діяльність у сфері санітарної освіти населення, що включає проведення лекцій, інформаційних кампаній, а також випуск інформаційних матеріалів.

Інформаційно-аналітична діяльність центру передбачає, зокрема підготовку щоквартальних та щорічних звітів щодо епідеміологічної ситуації та інших напрямків роботи установи в Кіровоградській області,

ДУ «Кіровоградський ОЦКПХ МОЗ» демонструє ефективність у впровадженні профілактичних заходів, організації масової вакцинації та забезпеченні епідеміологічної безпеки в регіоні.

2.2. Аналіз основних напрямів діяльності державної установи «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України»

Відповідно до статуту Кіровоградський ЦКПХ визначив такі ключові напрямки діяльності для різних категорій зацікавлених сторін та представив їх на своєму офіційному сайті : «Ми працюємо з метою зміцнення, збереження та захисту здоров'я для:

- населення області - надаємо перевірені дані щодо захворювань і епідемій; займаємося промоцією здорового способу життя для населення різних вікових категорій; ефективно реагуємо на надзвичайні ситуації та загрози здоров'ю населення; забезпечуємо дослідження високої якості відповідно до вимог міжнародних стандартів із використанням сучасних методів і технологій;
- професійної спільноти - створюємо умови для безперервного професійного розвитку та покращення якості освіти; розробляємо внутрішні стандарти;
- державних органів - забезпечуємо формування доказової бази для підготовки управлінських рішень, беремо участь у розробленні нормативно-правових актів і галузевих стратегій, програм, концепцій;
- органів місцевого самоврядування - надаємо експертні висновки, профільні рекомендації та прогнози на місцевому рівні.» [68]

Одним з основних напрямків діяльності ДУ «Кіровоградський обласний центр з контролю та профілактики захворювань Міністерства охорони здоров'я України» є бактеріологічні дослідження. Бактеріологічні дослідження проводяться для фізичних та юридичних осіб на високому технічному рівні фахівцями з великим практичним досвідом та найвищою кваліфікацією у своїй галузі. Дослідження проводяться з використанням комерційних

стандартизованих поживних середовищ, біохімічних тест-систем для ідентифікації, систем експрес-діагностики, приладів для діагностики анаеробної флори та приладів для достовірного визначення антибіотикорезистентності виділених культур патогенних мікроорганізмів.

Дані дослідження проводяться в бактеріологічній лабораторії відділу дослідження біологічних факторів центру. Основна роль лабораторії полягає у вимірюванні показників, зазначених у паспорті лабораторії. Фахівці лабораторії проводять вимірювання, готують документацію за результатами вимірювань, беруть участь у роботі комісії з введення в експлуатацію нових вимірювальних приладів та обладнання, готують заявки на придбання вимірювальних приладів, обладнання та матеріалів, необхідних для проведення вимірювань. Відповідальний за лабораторію контролює правильність і своєчасність внесення змін і доповнень до нормативних документів, заміну вилучених нормативних документів новими, своєчасність проведення перевірок засобів вимірювальної техніки, атестації обладнання та дотримання санітарно-гігієнічних норм і правил. Лабораторія взаємодіє з органом, який оцінює та затверджує вимірювальну компетентність лабораторії (ДП «Рівнестандартметрологія»), а також з іншими акредитованими лабораторіями та лабораторіями, які підтвердили свою вимірювальну компетентність, для визначення показників для об'єктів вимірювань, які лабораторія не може виконати, та при міжлабораторному порівнянні результатів вимірювань [30].

Кіровоградський обласний центр з контролю та профілактики захворювань МОЗ України приділяє особливу увагу забезпеченню якості та достовірності бактеріологічних досліджень шляхом здійснення зовнішнього та внутрішнього контролю якості. Система зовнішнього контролю якості включає тестування поживних середовищ, вирішення контрольних завдань, в тому числі визначення антибіотикорезистентності патогенних мікроорганізмів, міжлабораторні паралельні дослідження зразків з навколишнього середовища, регулярну перевірку роботи бактеріологів з

подальшим заслуховуванням на нарадах. Внутрішній контроль якості бактеріологічних досліджень здійснюється відповідно до робочих інструкцій.

Ідентифікація умовно-патогенної бактеріальної флори здійснюється за допомогою напівкількісних методів, які дають можливість визначити справжню причину захворювання. Тестування на дисбактеріоз кишкової мікробіоти визначає ряд мікроорганізмів, включаючи *Samylobacter*, ентерококи, *Clostridium difficile* (виявлення діареї, пов'язаної з прийомом антибіотиків), інші патогенні та умовно-патогенні мікроорганізми. По закінченню тесту надається консультація лікаря щодо мікробіологічної інтерпретації результатів.

Дослідження, що проводяться бактеріологічною лабораторією ДУ «Кіровоградський обласний центр з контролю та профілактики захворювань Міністерства охорони здоров'я України», включають в себе такі:

- дослідження на стерильність та бактеріальне забруднення харчових продуктів, безалкогольних напоїв, повітря, питної води та матеріалів;
- дослідження клінічного матеріалу (глотки, носа, ран, вух, очей, статевих органів та біологічних рідин (наприклад, сечі, мокротиння, простатичної рідини, випорожнень) для виявлення збудників інфекцій;
- дослідження для виявлення дисбактеріозу кишечника;
- визначення чутливості до антибіотиків для раціонального лікування інфекцій;

Надання консультацій за результатами досліджень.

У бактеріологічній лабораторії ДУ «Кіровоградський обласний центр з контролю та профілактики захворювань Міністерства охорони здоров'я України» працює 19 осіб, серед яких завідувач, лікар-бактеріолог, фельдшер та медична сестра.

Другим важливим завданням Кіровоградського обласного центру з контролю та профілактики захворювань МОЗ України є епідеміологічний

нагляд, який відстежує циркуляцію вірусів у навколишньому середовищі, діагностує вірусні інфекції та розшифровує спалахи невідомого походження.

Наступним завданням Кіровоградського обласного центру з контролю та профілактики захворювань МОЗ України є організація досліджень біологічних факторів. Основними завданнями цього відділу є такі [30]:

1) організація бактеріологічних, мікробіологічних, вірусологічних, паразитологічних та інших досліджень факторів з потенційно небезпечним впливом на здоров'я людини в будівлях, сировині, продуктах, об'єктах виробничого середовища, об'єктах довкілля та біологічних речовинах;

2) організація та управління моніторинговими дослідженнями в лабораторіях; та

3) забезпечення випуску організаційних, методичних та інструктивних матеріалів, послуг, інформаційних листів та іншої документації, пов'язаної з організацією та діяльністю відповідних клінічних лабораторій

4) підготовка звітів з лабораторної діагностики інфекційних та паразитарних хвороб та подання їх до органів охорони здоров'я.

Як видно з аналізу функцій відділу, що організовує дослідження біологічних факторів, значна їх частина пов'язана з підготовкою різноманітних звітів та інших документів, які потребують використання сучасних методів інформаційної підтримки та автоматизованої підготовки.

Державна установа «Кіровоградський обласний центр з контролю та профілактики захворювань Міністерства охорони здоров'я України» здійснює діяльність у сфері епідеміологічного нагляду (спостереження) та профілактики інфекційних хвороб, яку виконує однойменний відділ. До функцій, які виконує цей відділ, належать [30]:

1) збір інформації для вивчення та аналізу епідеміологічної та паразитологічної ситуації, розроблення і здійснення заходів, спрямованих на зниження та ліквідацію спалахів інфекційних хвороб;

2) підготовка матеріалів для інформування органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, засобів масової інформації, фізичних та

юридичних осіб про результати епідеміологічного нагляду за інфекційними хворобами, проведення карантинних та профілактичних заходів;

3) аналіз звітів та інших документів, що надходять від різних підрозділів Центру з питань профілактики та зниження рівня захворюваності на інфекційні хвороби;

4) участь у розслідуванні причин та обставин виникнення масових інфекційних захворювань і спалахів інфекційних хвороб та інформування про них Міністерства охорони здоров'я України та Державної установи «Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України»;

5) підготовка звітів про інфекційні та паразитарні хвороби та подання їх до Центру громадського здоров'я;

6) планування та організація досліджень стану популяційного імунітету місцевого населення;

7) планування комплексу лабораторних досліджень для вивчення циркуляції збудників інфекційних захворювань;

8) організація епідеміологічного та епідеміологічного нагляду за особливо небезпечними інфекційними хворобами, у тому числі за коронавірусною інфекцією COVID-19;

9) оцінка ефективності діяльності відокремлених міжрайонних підрозділів епідеміологічних центрів та надання їм інформаційної підтримки, методичної та практичної допомоги, а також медичних засобів;

10) оцінка шляхом наглядових візитів готовності закладів охорони здоров'я до здійснення заходів з профілактики та боротьби з інфекційними хворобами та дотримання ними карантинного режиму;

11) підготовка статей та інформаційних повідомлень для публікації у ЗМІ та на веб-сайтах закладів охорони здоров'я.

Це далеко не повний перелік функцій відділу епідеміологічного нагляду та профілактики інфекційних захворювань, але його аналіз свідчить про важливість, значущість і складність завдань, які виконують працівники структурного підрозділу. На особливу увагу заслуговує величезна кількість

завдань, пов'язаних зі збором інформації, аналізом звітів та інших документів, підготовкою документації для інформування необхідних осіб та установ про результати епіднагляду за інфекційними хворобами та проведенням карантинно-профілактичних заходів.

Ще одним важливим напрямком роботи Державної установи «Кіровоградський обласний центр з контролю та профілактики захворювань Міністерства охорони здоров'я України» є епідеміологічний нагляд та профілактика неінфекційних захворювань. Функції відділів, що відповідають за цей напрямок роботи Центру, такі [30]:

1) планування роботи з соціально-гігієнічного моніторингу об'єктів довкілля та середовища життєдіяльності людини в регіоні, аналіз отриманих результатів;

2) оцінка санітарно-гігієнічного стану регіону

3) підготовка пропозицій щодо санітарних (профілактичних) заходів для поліпшення санітарно-гігієнічного стану території; та

4) впровадження національного реєстру неінфекційних захворювань (отруєнь);

5) участь у розслідуванні причин та умов виникнення неінфекційних захворювань, встановлення причинно-наслідкових зв'язків між станом здоров'я та середовищем життєдіяльності людини;

6) підготовка пропозицій місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування щодо усунення або обмеження шкідливого впливу на здоров'я та середовище життєдіяльності людини (шкідливих факторів навколишнього природного середовища і виробничого середовища); та

7) залучення місцевого населення до санітарно-просвітницької діяльності та пропаганди здорового способу життя;

8) підготовка матеріалів для інформування органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, засобів масової інформації, фізичних та юридичних осіб про результати моніторингових досліджень, санітарно-

епідеміологічну ситуацію в регіоні, профілактику масових неінфекційних захворювань, гігієну та протиепідемічну ситуацію

9) надання організаційної, методичної та консультативної допомоги в межах своєї компетенції за усними та письмовими зверненнями юридичних і фізичних осіб.

Діяльність також включає низку заходів, що потребують збору даних, аналізу, планування та прогнозування конкретних показників, а також підготовки звітів та інформаційних (роз'яснювальних) матеріалів для конкретних учасників. Іншими словами, мова йде про реалізацію функцій інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності Державної установи «Кіровоградський обласний центр з контролю та профілактики захворювань Міністерства охорони здоров'я України», які здійснюються без використання інформаційно-комунікаційних технологій та автоматизованих систем збору, обробки, аналізу та підготовки інформації.

Хоча обласний центр з контролю та профілактики захворювань має наявну ресурсну базу, безумовно, існує потреба у використанні більш якісного та сучасного обладнання для проведення більш точних лабораторних досліджень та вимірювань. Однією з проблем на сьогодні є застарілість лабораторного обладнання та відсутність системи управління якістю досліджень. Стандартні операційні процедури не використовуються, постачання витратних матеріалів є недостатнім, а комп'ютерного обладнання бракує.

Розвиток людських ресурсів у секторі громадського здоров'я також є нескоординованим. Система професійного розвитку фахівців фактично замінена періодичним підтвердженням кваліфікації, відсутня система мотивації, конкурсного відбору та кар'єрного зростання. Низький рівень оплати праці є нагальною проблемою і в сфері охорони здоров'я, що призводить до залучення вузькоспеціалізованого персоналу. Ці фактори призводять до низького доступу до медичної допомоги.

Фінансування в галузі громадського здоров'я в умовах війни залишається неефективним. Постійна нестача коштів на державні проекти призвела до значного зниження рівня імунізації, особливо серед населення.

Таким чином, можна зробити висновок, що Кіровоградський обласний центр з контролю та профілактики захворювань Міністерства охорони здоров'я України здійснює роботу з моніторингу, підтримання та покращення громадського здоров'я в області, виконуючи різні функції відповідно до статуту. Однак, за умови вирішення вищезазначених проблем у функціонуванні центру, його діяльність стане більш ефективною та якісною. Необхідним також є покращення інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності Центру.

2.3. Аналіз результатів досліджень, виконаних державною установою «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України»

Одним із головних завдань обласного центру контролю та профілактики хвороб є здійснення моніторингових досліджень об'єктів навколишнього середовища, в лікувально-профілактичних закладах, дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах, закладах соціального забезпечення Кіровоградської області. Такі дослідження проводяться відповідно до щорічних планів, які погоджені першим заступником голови Кіровоградської обласної державної адміністрації та затверджені заступником міністра охорони здоров'я України з питань європейської інтеграції. Здійснюються вищевказані види робіт відповідно до виконання доручення Міністерства охорони здоров'я України від 08.02.2017 №34 фахівцями Кіровоградського обласного центру контролю та профілактики хвороб в межах бюджетних асигнувань.

За 2018-2020 роки були виконані дослідження 9167 проб та вимірювань факторів біологічної, фізичної та хімічної природи, що впливають на здоров'я людини у Кіровоградській області. План моніторингових досліджень виконано

на 100%. За результатами досліджень 7,0% проб та вимірювань не відповідали вимогам нормативних документів: з них мікробіологічних досліджень 3506, з яких 7% не відповідали нормативним документам та 5661 проб на санітарно-хімічні показники, з яких 7,1% не відповідали нормативним документам [3].

Так всього у 2020 році було виявлено населення з інфекційною захворюваністю – 139334 осіб, а у 2019 році – 133140 осіб, тобто у 2020 році захворіло на 6194 осіб більше, у порівнянні з 2019 роком. Дітей до 17 років з інфекційною захворюваністю було виявлено у 2019 році 90294 осіб, а у 2020 році – 70069 осіб. Тобто у 2020 році з інфекційними захворюваннями було зафіксовано на 20225 дітей до 17 років менше, порівняно з показником 2019 року, що є суттєвим досягненням у збереженні громадського здоров'я дітей Кіровоградської області. Таким чином, щодо аналізу інфекційної захворюваності у 2020 році варто відмітити, що кількість інфекційних захворювань населення загалом збільшилась, а кількість захворювань дітей віком до 17 років зменшилась порівняно з 2019 роком. Тобто особливої уваги потребує стан здоров'я дорослого населення Кіровоградської області [4].

У розрахунку на 100 тисяч населення інфекційна захворюваність налічувалась у 14177 осіб у 2019 році та 14836 осіб у 2020 році. Щодо інфекційної захворюваності дітей до 17 років результати аналізу показали, що у 2019 році на 100 тисяч осіб захворюваність виявлено у 54046 осіб, а у 2020 році – 42987 осіб.

За даними центру, показник захворюваності населення області збільшився у 2020 році, порівняно з 2019 роком, а у дітей віком до 17 років захворюваність на 100 тисяч населення у 2020 році зменшилась. Така ситуація потребувала розробки та впровадження необхідних заходів для збереження та покращення громадського здоров'я населення Кіровоградської області, як дітей, так і дорослих.

Таким чином, за результатами аналізу вимірювань факторів біологічної, фізичної та хімічної природи, які впливають на здоров'я людей у Кіровоградській області, було виявлено об'єкти середовища життєдіяльності

людини та навколишнього природного середовища, які не відповідали вимогам нормативних документів, а саме: проби води питної з централізованих та нецентралізованих джерел, проби води поверхневих водойм та ґрунту в місцях масового відпочинку населення біля водойм, проби ґрунту з дитячих майданчиків на території житлової забудови, харчових продуктів, рівні шуму та вміст хімічних речовин в атмосферному повітрі на території житлової забудови. Всі з перелічених об'єктів потребують проведення комплексу заходів направлених на усунення виявлених недоліків.

Результати аналізу інфекційної захворюваності населення Кіровоградської області за 2018-2020 роки показали, що рівень захворюваності населення загалом у останньому році збільшився, порівняно з попереднім періодом, а показники інфекційної захворюваності дітей зменшилися. До інфекційних захворювань населення в Кіровоградській області, що мали високі показники захворюваності у досліджуваній період часу, відносяться: гастроентероколіти; кір; вірусний гепатит; хронічний вірусний гепатит; ГВДШ; туберкульоз; педикульоз. Тобто потребують розробки та реалізації заходи щодо збереження та покращення громадського здоров'я як дорослого населення, так і дітей Кіровоградської області.

Суттєвою характеристикою здоров'я дітей є захворюваність на соціально небезпечні хвороби. Викликає занепокоєння ситуація щодо захворюваності дітей на активний туберкульоз. За даними ВООЗ, у країнах з низьким і середнім рівнем економічного розвитку (до яких належить Україна) частка дітей з діагнозом туберкульозу серед вперше виявлених випадків захворювання повинна бути в діапазоні від 5 до 15%. В Україні ця частка упродовж останніх років становила 2,8–3,2%. Захворюваність дітей на всі форми активного туберкульозу зросла з 6,7 на 100 тис. дитячого населення у 2018 році до 7,7 у 2022 році з діапазоном коливань у 2022 році від 62,7 у Кіровоградській, 16,5 у Чернігівській, 13,9 в Одеській, до 2,1 у Тернопільській області [4]

Враховуючи ситуацію, що склалася у зв'язку з військовою агресією росії проти України доступи до статистичної інформації 2022-2024 років обмежено. Такі дані будуть оприлюднені після завершення терміну для подання статистичної та фінансової звітності, встановленого Законом України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни».

Висновки до розділу

Аналіз діяльності Державної установи «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України» засвідчив, що цей заклад охорони здоров'я забезпечує функції збереження й укріплення здоров'я населення, проводить соціально-гігієнічний моніторинг захворювань, епідеміологічного нагляду та біологічної безпеки, здійснення групової й популяційної профілактики захворюваності, боротьби з епідеміями та стратегічного управління з питань громадського здоров'я. Утворений за розпорядженням КМУ, Наказом МОЗ України № 604 від 18.09.2015 року.

Визначено, що завдання з інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності центру в явному вигляді не простежуються. Головна роль відведена функціям з лабораторних досліджень факторів, що впливають на стан здоров'я людей та дослідження стану навколишнього середовища. Аналіз завдань і обов'язків обласного центру контролю та профілактики хвороб дозволив виявити ті з них, що мають відношення до інформаційно-аналітичної діяльності.

Виявлено, що для більш ефективної діяльності та всебічного дослідження питань громадського здоров'я актуальним є виконання інформаційно-аналітичної діяльності.

Проведено дослідження організаційної структури та основних напрямів діяльності державної установи «Кіровоградський обласний центр контролю та

профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України». Встановлено, що загальною особливістю для реалізації статутних напрямів діяльності центру є значна кількість функцій щодо збору інформації, аналізу звітів та інших документів та підготовки матеріалів для інформування необхідних осіб та закладів щодо результатів епіднагляду за інфекційними захворюваннями, протиепідемічними та профілактичними заходами.

Проаналізовано стан ресурсного забезпечення державної установи «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України». Перелічено проблеми у функціонуванні закладу, які стосуються удосконалення сфери інформаційно-аналітичного забезпечення роботи установи.

Виявлено, що інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності ДУ «Кіровоградський обласний центр з контролю та профілактики захворювань Міністерства охорони здоров'я України» потребує вдосконалення та оновлення з точки зору методологічного, організаційного, програмного, технічного та технічного оснащення. Це дозволить підвищити ефективність та якість моніторингових досліджень, забезпечити своєчасну обробку та аналіз даних про стан довкілля та здоров'я населення, своєчасне прийняття управлінських рішень щодо його охорони.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ УСТАНОВ СФЕРИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

3.1. Ключові аспекти розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я

На сучасному етапі розвитку системи громадського здоров'я в Україні виявлено, що існуючі підходи до інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ потребують кардинальних змін. Це пов'язано з динамічним зростанням обсягів інформаційних потоків, які потребують ефективного збору, обробки, аналізу та збереження даних. Виконання цих завдань вимагає належного ресурсного забезпечення та модернізації інфраструктури.

Інтеграція України в глобальний інформаційний простір та процеси цифровізації підвищують актуальність розвитку інформаційних технологій у сфері громадського здоров'я. Інформаційно-аналітична діяльність стає важливим інструментом для прийняття своєчасних управлінських рішень та формування політики охорони здоров'я на всіх рівнях управління: державному, регіональному та місцевому.

Впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій забезпечує установи можливістю моніторингу й аналізу даних, сприяючи створенню нових інструментів для інформування суспільства та просування культури здорового способу життя. Це дозволяє не лише підтримувати центри контролю та профілактики хвороб, але й задовольняти потреби державних та місцевих органів влади і громадських організацій.

Зазначене вище та дослідження діяльності Кіровоградського обласного центру контролю та профілактики хвороб дозволили виокремити кілька ключових напрямів щодо інформаційно-аналітичного забезпечення установ сфери громадського здоров'я. Зокрема, це :

- визначення пріоритетів громадського здоров'я для забезпечення їх фінансування;
- вдосконалення законодавчої бази, що регулює діяльність цієї системи;
- розробка систем контролю якості лабораторних досліджень та впровадження стандартних операційних процедур;
- створення навчальних програм на основі міжнародного досвіду;
- залучення інвестицій із легальних джерел для розвитку інфраструктури;
- технічне забезпечення: комп'ютерна техніка, лабораторне обладнання, витратні матеріали;
- залучення молодих фахівців та співпраця з громадськими організаціями для зміцнення кадрового потенціалу.

Аналіз публікацій з теми дослідження та вивчення діяльності Кіровоградського обласного центру контролю та профілактики хвороб виявив низку проблем, які заважають розвитку сфери:

- недостатнє фінансування,
- кадрові труднощі,
- організаційно-методичні бар'єри
- недосконалість інформаційно-аналітичної інфраструктури.

Усунення цих проблем потребує здійснення системних реформ, що базуватимуться на інтеграції з європейськими стандартами та розвиткові інноваційних рішень.

У таблиці 3.1. запропоновано види і сутність змін щодо вирішення означених проблем, що сприятимуть розвитку сфери громадського здоров'я.

Таблиця 3.1

**Напрями змін для вдосконалення інформаційно-аналітичного
забезпечення установ сфери громадського здоров'я**

Вид змін	Суть змін
1	2
Вдосконалення нормативно-правового забезпечення	Прийняття нормативно-правових актів щодо формування стратегій розвитку галузі громадського здоров'я, інтеграція з законодавством Європейського Союзу
	Впровадження нових нормативних документів регламентуючого та методичного характеру діяльності системи громадського здоров'я.
Посилення контролюючої функції	Надання наглядових функцій (контролю) за виконанням вимог біологічної безпеки, протиепідемічного та санітарно-епідеміологічного режиму, норм і правил при роботі з патогенними мікроорганізмами, збудниками особливо небезпечних та небезпечних інфекційних захворювань, координації діяльності щодо порядку утримання, обліку, передачі та пересилки біологічних патогенних агентів установами, закладами, підприємствами різних форм власності.
Розширення функції координації	Координація та контроль режимних моментів біологічного ризику на об'єктах різних форм власності, що працюють з біологічними патогенними агентами та рекомбінантними молекулами ДНК.

Закінчення табл. 3.1

1	2
Дотримання стандартів якості роботи	Створення національного провайдера перевірки кваліфікації, компетентного в проведенні міжлабораторних порівнянь, який має можливість отримання експертної оцінки при використанні певних типів зразків для зовнішнього оцінювання якості діяльності лабораторій громадського здоров'я.
Удосконалення інформаційно-аналітичних систем	Створення єдиної інформаційної платформи громадського здоров'я Впровадження та підтримка роботи на регіональному рівні національних медичних інформаційних систем з обліку та аналізу даних щодо інфекційних хвороб та неінфекційних захворювань.
Обґрунтування функції планування	Розроблення пропозицій до загальнодержавних і міждержавних та регіональних програм, спрямованих на захист і зміцнення здоров'я населення, на основі комплексного підходу - здоров'я у всіх політиках.
Розвиток кадрового потенціалу	Підвищення кваліфікації та перекваліфікації медичних працівників, зокрема лікарів для системи громадського здоров'я.

Джерело: розроблено автором з використанням [30; 68]

Отже, вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я вимагає реалізації, зокрема, таких завдань:

- розробка та впровадження інформаційних систем для моніторингу та обліку захворювань, що працюють у режимі реального часу.
- збір та аналіз даних про стан здоров'я населення та навколишнього середовища з урахуванням усіх факторів, які впливають на громадське здоров'я, що дозволить проводити їх порівняльний аналіз та синтезувати отримані результати.
- ліквідація дублювання паперових звітних форм, яке сповільнює передачу інформації та марнує ресурси, знижуючи ефективність ухвалення управлінських рішень.

- оптимізація паралельних систем збору даних, що викривляють кінцеві результати, ускладнюючи прийняття виважених рішень. тощо.

Підвищення ефективності установ громадського здоров'я напряду залежить від використання сучасних комп'ютерних технологій та програмних рішень для інформаційно-аналітичної підтримки. На сучасному етапі особливо важливими є створення баз даних та систем обміну інформацією в реальному часі.

Успішне виконання цих завдань передбачає збір статистичних даних та ведення реєстрів для інфекційних і неінфекційних захворювань, токсикоінфекцій, травматизму (включно з побутовим насильством) та професійних хвороб. У цьому контексті також важливі поточні дослідження стану здоров'я та поведінкових чинників населення, що стосуються їх ставлення до власного здоров'я. Використання науково-методичних підходів та інформаційно-комунікаційних технологій допоможе ефективно інтегрувати ці дані.

Необхідною є синхронізація показників стану здоров'я населення з даними про навколишнє середовище, що дозволить створювати регулярні звіти для різних цільових аудиторій. Важливим аспектом є також визначення потреб населення та вразливих груп, а також моніторинг прогресу в досягненні ключових індикаторів здоров'я. Це включає контроль за виконанням профілактичних та протиепідемічних заходів і оцінку ефективності програм охорони здоров'я.

Таким чином, враховуючи зазначене вище, необхідною є побудова цілісної інформаційно-аналітичної системи, що стане основою для вдосконалення діяльності в сфері громадського здоров'я, сприятиме прийняттю обґрунтованих рішень і забезпечить ефективну комунікацію між усіма рівнями управління та громадськістю. Створення такої системи розпочалося кілька років тому як єдиної інформаційної платформи громадського здоров'я в Україні.

3.2. Інформаційна платформа громадського здоров'я як інструмент вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я

Реформа охорони здоров'я в Україні, розпочата в 2016 році, стала поштовхом для створення інтегрованої системи даних про здоров'я через впровадження електронної системи охорони здоров'я (далі - ЕСОЗ) і розвитку екосистеми eHealth, що закладено у Стратегії розвитку охорони здоров'я до 2030 року.

Перехід на електронну медичну документацію та цифровізація в охороні здоров'я вимагають вдосконалення процесів звітування. Існуючі системи не забезпечують надійного зв'язку між первинними та аналітичними даними. Обмежений перелік даних, розрізнені джерела і низька деталізація підкреслюють необхідність створення комплексної платформи для управління аналітичними даними, що інтегрується з сучасною моделлю даних ЕСОЗ. Існуючі локальні системи є лише проміжними кроками до створення ефективної та прозорої системи звітування.

Кабінет Міністрів України як суб'єкт законодавчої ініціативи зареєстрував у Верховній Раді України проєкт Закону «Про внесення змін до Закону України «Про систему громадського здоров'я» (реєстр. № 11330) від 10.06.2024 р.

Законопроект має на меті законодавче забезпечення створення та функціонування інформаційної платформи громадського здоров'я. У проєкті Закону пропонується:

- визначити види інформації, що обробляються засобами інформаційної платформи громадського здоров'я, та запровадити механізм визначення вимог до змісту, формату і структури наборів даних, які будуть надаватися до інформаційної платформи громадського здоров'я;

- встановити обов'язок суб'єктів владних повноважень, інших юридичних осіб публічного права, які володіють інформацією щодо детермінант здоров'я, показників стану здоров'я населення, факторів середовища життєдіяльності людини, факторів ризику, небезпечних факторів, показників моніторингу довкілля, безпечності та якості харчових продуктів, непродовольчих товарів, заходів щодо зміцнення здоров'я і ресурсів сфери охорони здоров'я, надавати таку інформацію (крім інформації з обмеженим доступом) до інформаційної платформи громадського здоров'я;
- покласти відповідальність за забезпечення функціонування інформаційної платформи громадського здоров'я на Міністерство охорони здоров'я України;
- встановити, що інформаційна платформа громадського здоров'я наповнюватиметься інформацією, якою володіють не тільки суб'єкти сфери охорони здоров'я, а й інші суб'єкти владних повноважень, а також підприємства, установи та організації, що належать до їх сфери управління;
- визначити, що порядок функціонування інформаційної платформи громадського здоров'я має бути затверджений Кабінетом Міністрів України;
- замінити норми щодо інформаційного фонду громадського здоров'я нормами, що стосуються інформаційної платформи громадського здоров'я, оскільки виконання завдань інформаційного фонду громадського здоров'я буде в повному обсязі забезпечуватися інформаційною платформою громадського здоров'я. [49].

Очікується, що нова платформа покращить збір, обробку та звітування даних, розширюючи можливості ЕСОЗ і підтримуючи аналітичні процеси в сфері охорони здоров'я.

Розглянемо модель і процеси щодо створення цієї платформи більш детально.

Інформаційна платформа громадського здоров'я – це державна інформаційно-комунікаційна система, що містить дані щодо детермінант здоров'я, показників стану здоров'я населення та санітарно-епідеміологічного благополуччя населення, факторів середовища життєдіяльності людини, факторів ризику, небезпечних факторів, параметрів безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, непродовольчих товарів, екологічної інформації, заходів щодо зміцнення здоров'я і розвитку ресурсів сфери охорони здоров'я, та формується шляхом регулярного отримання даних з інформаційних систем і баз даних, які перебувають у власності чи розпорядженні центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, інших державних органів, та з інших визначених джерел [26].

Інформаційна платформа громадського здоров'я ставить на меті забезпечити всебічний та інтегрований погляд на дані про здоров'я, що дозволить краще приймати рішення та надасть численні переваги, включаючи покращення догляду за пацієнтами, зниження витрат на охорону здоров'я, реалізацію ініціатив в галузі охорони здоров'я, медичні дослідження, інновації та ефективний розподіл ресурсів та завдання.

Ключові завдання, які будуть роз'язані завдяки Інформаційній платформі громадського здоров'я полягають у :

- створенні єдиної система отримання, обчислювання та аналізу показників у сфері охорони здоров'я;
- запровадженні єдиного простору для збереження та обробки даних, що накопичуються в різних системах електронної охорони здоров'я (ЕСОЗ, ЕЛІССЗ, MedData, eStock, eКров, інші системи та реєстри);
- скороченні витрат на розробку аналітичних інструментів у різних системах;

- запровадженні процесів та інструментів регулярного моніторингу і формування звітів;
- запровадженні інструментів та механізмів доступу, зокрема й обмеження доступу, до інформації за відповідними правами;
- забезпеченні зручності для користувачів та управлінців різних рівнів (відсутність необхідності пошуку з різних джерел інформації та отримання доступу до кожного окремого джерела інформації (отримання дозволу, паролів тощо));
- можливості зіставлення даних з різномірних джерел, накладання кількох шарів та їх деталізації (відповідно до визначених показників) для подальшого аналізу та ухвалення рішень.

Наказом МОЗ України від 9 серпня 2024 р. № 1409 відповідно до пункту 8 Положення про Міністерство охорони здоров'я України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 березня 2015 р. № 267 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 січня 2020 р. № 90), та з метою координації та експертної підтримки створення Інформаційної платформи громадського здоров'я в Україні утворено робочу групу з питань створення інформаційної платформи громадського здоров'я в Україні та затверджено її склад. Діяльність групи має бути спрямована на координацію та синхронізацію участі всіх зацікавлених сторін та передбачатиме регулярні засідання для розгляду спільних напрацювань [52]

15 серпня 2024 року відбулось перше засідання робочої групи, на якій було представлено проєкт концепції «Створення та розвиток інформаційної платформи громадського здоров'я», розроблений експертами проєкту «USAID Підтримка реформи охорони здоров'я» у співпраці з фахівцями МОЗ України, ЦГЗ, НСЗУ, ДП «Електронне здоров'я». Ця концепція містить 140 сторінок і складається з 5 основних блоків:

1. Аналітичні дані про здоров'я: передумови.
2. Інформаційна платформа громадського здоров'я.

3. Досвід інших країн у впровадженні та використанні платформ даних про здоров'я.
4. Рамка підходу до формування аналітичної спроможності в охороні здоров'я.
5. Дорожня карта імплементації платформи. [25]

Основні характеристики Інформаційної платформи громадського здоров'я представлено на рис. 3.1.

Рис. 3.1. Характеристики Інформаційної платформи громадського здоров'я .

Отже Концепція створення та розвитку інформаційної платформи громадського здоров'я в Україні має на меті впровадження комплексної інформаційно-комунікаційної системи для ефективного збору, аналізу та використання даних про здоров'я населення. Така платформа дозволить уряду та медичним установам ухвалювати обґрунтовані рішення для покращення якості медичних послуг.

Основні завдання платформи включають інтеграцію інформації з різних джерел, таких як дані про надання медичних послуг, стан здоров'я, показники

тривалості життя та рівень вакцинації. Важливу роль відіграє також моніторинг, що допоможе швидко виявляти загрози та реагувати на них. Платформа сприятиме точнішому прогнозуванню епідемій та покращенню аналітичних процесів у сфері охорони здоров'я.

Проект концепції розробляється у співпраці з Міністерством охорони здоров'я, Верховною Радою та іншими партнерами, що дозволяє залучити експертні рекомендації для її вдосконалення. Особлива увага приділяється координації між різними відомствами та користувачами даних для досягнення синхронізації в роботі системи.

Таке рішення покликане підвищити якість і доступність інформації, зробивши її доступною для всіх зацікавлених сторін у сфері громадського здоров'я, що в перспективі допоможе оптимізувати управління медичними послугами та забезпечити більш ефективне реагування на виклики в системі охорони здоров'я.

3.3. Заходи з удосконалення та реалізації інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я

Для забезпечення реалізації запропонованої моделі системи інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я необхідно вирішити ряд організаційних, технічних та інших завдань. Враховуючи міжнародний досвід та наукові дослідження, першим кроком повинно стати повноцінне розширення та реструктуризація діючої інфраструктури інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності закладів громадського здоров'я та охорони здоров'я, а саме автоматизованих технічних засобів та структурованих кабельних мереж, створення захищеної локальної та регіональної мережі, а на їх основі - системи взаємодії необхідними інформаційними ресурсами та централізованої бази знань [10, с. 121].

Для впровадження запропонованої моделі інформаційно-аналітичного забезпечення в закладах громадського здоров'я необхідно вирішити низку організаційних і технічних завдань. Спираючись на міжнародний досвід та попередні наукові дослідження, першочерговими кроками мають стати розширення та реструктуризація існуючої інфраструктури. Це включає модернізацію автоматизованих технічних засобів, оновлення структурованих кабельних мереж і створення захищених локальних та регіональних інформаційних мереж для централізованого обміну даними й знаннями.

Ефективна система повинна забезпечувати:

- Інтеграцію даних між різними віддаленими підрозділами закладів громадського здоров'я.
- Організацію чітких інформаційних потоків для передачі даних між підрозділами.
- Методичну підтримку для всіх рівнів управління в системі охорони здоров'я.
- Моніторинг зовнішніх факторів із подальшою обробкою та аналізом отриманої інформації.
- Захист інформаційних ресурсів, включаючи безпеку персональних та медичних даних.
- Можливість автоматизованого аналізу інформації відповідно до індивідуальних запитів користувачів.

У контексті діяльності Кіровоградського обласного центру контролю та профілактики хвороб визначено ключові завдання для підвищення ефективності роботи, це зокрема:

- 1) виконання повного обсягу моніторингових досліджень відповідно до затвердженого плану.
- 2) оперативне інформування органів влади та зацікавлених сторін у разі отримання негативних результатів досліджень.
- 3) проведення роз'яснювальної роботи серед населення за результатами моніторингу.

- 4) активна співпраця з місцевими органами влади та суб'єктами господарювання щодо санітарно-епідемічного благополуччя.

Інформаційно-аналітична підтримка цих заходів потребує впровадження автоматизованих систем, адаптованих до специфіки роботи установ громадського здоров'я та охорони здоров'я.

Для ефективного використання запропонованої моделі необхідно створити автоматизовані робочі місця з доступом до сучасного обладнання та програмного забезпечення. Цифрові робочі місця забезпечать можливість оперативної роботи з великими масивами даних, створення звітів та обміну інформацією між відділами. Однак, наявна технічна база в закладах охорони здоров'я залишається застарілою, що знижує їхню продуктивність та ускладнює виконання завдань.

Залишається актуальною також проблема захисту інформації. Необхідно розвивати інтероперабельність (сумісність) комерційних інформаційних систем для інтеграції з державними платформами охорони здоров'я. Крім того, слід приділяти особливу увагу підготовці кадрів, щоб забезпечити їхню здатність використовувати сучасні інформаційні технології для прийняття обґрунтованих рішень.

Успіх модернізації системи громадського здоров'я вимагає плідної взаємодії між владою, бізнесом та громадськими організаціями. Це дозволить ефективно впроваджувати новітні медичні інформаційні системи та здійснювати автоматизований екологічний моніторинг. Інтеграція таких підходів підвищить ефективність управління в секторі громадського здоров'я та сприятиме формуванню культури здорового способу життя серед населення.

Отже, застосування системного підходу до інформаційно-аналітичної діяльності відкриє нові можливості для ефективного управління сферою громадського здоров'я та забезпечить впровадження якісної публічної політики на національному рівні.

Узагальнюючи результати здійсненого дослідження може виокремити такі основні напрямки вдосконалення та реалізації інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я:

1) Інтеграція даних та цифровізація. Одним із головних викликів для закладів громадського здоров'я є координація даних із різних джерел (лікарні, лабораторії, соціальні служби тощо). Необхідним є створення централізованої платформи з унікальними ідентифікаторами для обміну даними, що полегшує моніторинг та управління ситуаціями в режимі реального часу, а саме – Інформаційної платформи громадського здоров'я, робота над якою вже розпочалася.

2) Розвиток інформаційних систем раннього попередження. Досвід зарубіжних країн, зокрема Франції та Іспанії демонструє ефективність інформаційних систем, які відстежують підозрілі випадки та запобігають поширенню захворювань. Вони активно використовують гарячі лінії та первинні медичні заклади для моніторингу підозрілих симптомів.

3) Аналіз та управління даними під час криз. Під час пандемії COVID-19 в Україні та інших країнах виявлено, що важливою є підготовка до роботи з великими обсягами даних ще до настання кризових ситуацій. Налагоджені стосунки з постачальниками даних та регулярне навчання персоналу забезпечують ефективне управління інформацією у складних умовах.

4) Інновації та впровадження телемедицини. Використання телемедичних технологій, зокрема відео- та телефонних консультацій, дозволяє зберегти доступність медичних послуг навіть під час карантину. Розширення правової бази для використання таких технологій та можливостей

штучного інтелекту є важливим кроком для їх подальшого розвитку.

Незважаючи на військовий стан, Україна має достатній потенціал для покращення своїх інформаційно-аналітичних систем завдяки впровадженню міжнародного досвіду та сучасних технологій. Серед пріоритетних напрямків – розробка й запуск Інформаційної платформи громадського здоров'я, підвищення рівня компетентності кадрів та інтеграція даних на міжсекторальному рівні.

Удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення у сфері громадського здоров'я вимагає комплексного підходу, що поєднує цифрові інновації, міжсекторальну співпрацю та розвиток людських ресурсів. Систематичне впровадження таких заходів підвищить ефективність реагування на кризи та покращить здоров'я населення.

Підсумовуючи вищевикладене, варто зазначити, що лише комплексний, системний підхід до вирішення проблем в інформаційно-аналітичній діяльності установ сфери громадського здоров'я і застосування для цього дієвих управлінських, організаційних і фінансових механізмів забезпечить необхідні умови й створить додаткові переваги для ефективного управління сферою громадського здоров'я та реалізації якісної й ефективної державної політики щодо збереження здоров'я населення України.

Висновки до розділу

У сфері охорони здоров'я України в умовах повномасштабної війни загострилися проблеми, пов'язані з руйнуванням медичної інфраструктури, масовим переміщенням населення, підвищенням ризиків масових захворювань, дефіцитом медикаментів і обладнання, труднощами з логістикою, відтоком кваліфікованого медичного персоналу, що актуалізувало

необхідність вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення установ сфери громадського здоров'я для ефективного управління ресурсами, забезпечення та контролю якості медичного обслуговування, прозорості та обґрунтування прийнятих стратегічних рішень. Виявлено, що на сучасному етапі особливо важливо приймати рішення, базуючись на точних і своєчасних даних, але недостатній обсяг та недоступність таких аналітичних даних, проблеми з якістю даних можуть ускладнювати прийняття цих рішень.

Виокремлено напрямки вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я та представлено його ключові аспекти розвитку.

Встановлено, що всі перелічені аспекти, що пов'язані з удосконаленням інформаційно-аналітичної функції закладів громадського здоров'я, для повноцінного використання необхідно інтегрувати в єдину автоматизовану систему зі створенням та веденням інформаційних баз даних і функцією обміну інформацією, у тому числі в режимі реального часу.

Розроблено структуру моделі інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я. Основними елементами інформаційно-аналітичної системи установ сфери громадського здоров'я повинні бути: бази даних необхідної інформації, система індикаторів стану здоров'я населення, стану навколишнього середовища, системи обробки даних, системи зв'язку, передачі, захисту інформації, системи прогнозування зміни індикаторів сфери громадського здоров'я, бази типових управлінських рішень при певних обставинах (комбінаціях індикаторів), обладнані цифрові робочі місця користувачів. Запропонована модель інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я може стати прикладом модернізації системи та запровадження інформаційно-аналітичної складової для ефективної взаємодії всіх ланцюгів і учасників системи громадського здоров'я.

Запропоновано заходи з удосконалення та реалізації інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я.

Пропонується здійснення розширення та реструктуризації діючої інфраструктури інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності закладів громадського здоров'я та охорони здоров'я завдяки створенню Інформаційної платформи громадського здоров'я .

Визначено, що Інформаційна платформа громадського здоров'я – це система, призначена для консолідації, зберігання, аналізу та візуалізації великих масивів даних, пов'язаних зі здоров'ям, «зараз та в одному місці».

Платформа служитиме централізованим репозиторієм, що об'єднує різні типи даних про здоров'я з різних джерел в системі охорони здоров'я країни. Платформа буде цінним інструментом для покращення доступності та використання даних сфери охорони здоров'я України.

Встановлено, що саме комплексний, системний підхід та застосування інновацій в інформаційно-аналітичній діяльності установ сфери громадського здоров'я нададуть необхідні можливості та створять додаткові переваги для ефективного управління системою охорони здоров'я в Україні.

ВИСНОВКИ

У процесі написання дипломної роботи було зроблено такі основні висновки:

1. Питання інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я набули в умовах військового стану особливої актуальності. Військова агресія Російської Федерації проти України актуалізувала потребу в отриманні та опрацюванні достовірних даних для прогнозування та обґрунтування прийняття тактичних і стратегічних рішень щодо громадського здоров'я населення.

2. Визначено сутність і роль інформаційно-аналітичної діяльності в загальному інформаційному забезпеченні сфери громадського здоров'я. Встановлено, що інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я – це комплекс заходів, що реалізує процеси створення документованих інформаційних продуктів (аналітичних документів) на основі використання статичних інформаційних ресурсів (документованих даних та інформації), проведення розрахунків, моделювання ситуацій, їх аналізу і синтезу з метою підтримки прийняття відповідних рішень на всіх рівнях управління у сфері громадського здоров'я.

3. Аналіз підходів до інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я показав, що в Україні є певні досягнення напрацювання у питаннях збору, обробки та систематизації даних та інформації щодо стану навколишнього середовища, здоров'я населення, рівня захворюваності на найбільш часті хвороби та інше. Визначено, що в останні роки, як метод спостереження за зміною здоров'я населення, широко використовується принцип створення різних інформаційних систем, моніторингів, систем спостереження. Встановлено, що на сьогодні системи моніторингу навколишнього середовища та стану здоров'я

населення проєктуються до впровадження як окремі програмні продукти, що ускладнює виконання процедур співставлення даних між собою і виявлення залежності впливу. Не реалізованими залишаються питання доступу та користування інформаційними ресурсами з можливістю їх аналітики для виконання завдань сфери громадського здоров'я населення України та окремих територіальних одиниць.

4. Аналіз стану інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я показав різноманіття медичних інформаційних систем, що під'єднані до національної Електронної системи охорони здоров'я. На основі аналізу 13 рекомендованих МОЗ медичних інформаційних систем виявлено, що медичні інформаційні системи орієнтовані на надання послуг переважно для закладів охорони здоров'я та медичних фахівців, а наявні пацієнтські інтерфейси цих систем досі не взаємодіють з центральними базами даних Електронної системи охорони здоров'я та не перевіряються державою. Для подолання проблем інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я необхідна системна, нормативно підкріплена стратегія, яка б забезпечила єдину політику в системі громадського здоров'я.

5. Досліджено основні напрямки діяльності та завдання державної установи «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України». Центр здійснює функції щодо збереження й укріплення здоров'я населення, проводить соціально-гігієнічний моніторинг захворювань, епідеміологічного нагляду та біологічної безпеки, здійснення групової й популяційної профілактики захворюваності, боротьби з епідеміями та стратегічного управління з питань громадського здоров'я. Аналіз існуючих та нових завдань і обов'язків обласного центру після його реформування дозволив виявити ті з них, що мають відношення до інформаційно-аналітичної діяльності. Встановлено, що загальною особливістю для реалізації цих напрямів діяльності центру є значна кількість функцій щодо збору інформації, аналізу звітів та інших документів та

підготовки матеріалів для інформування різних категорій споживачів інформації. Зазначено, що реалізація функції інформаційно-аналітичного забезпечення в умовах військового стану ускладнюється через брак сучасних засобів цифровізації управлінської діяльності та обмеженого використання інформаційно-комунікаційних технологій. Встановлено, що потребують удосконалення та оновленого методичного, організаційного, програмно-технологічного і технічного оснащення інформаційно-аналітичні напрями функціонування державної установи «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України». Це дозволить підвищити оперативність та якість реалізації моніторингових досліджень, а також обробки й аналізу отриманих даних щодо стану навколишнього середовища та громадського здоров'я і прийняття вчасних управлінських рішень щодо його збереження.

7. Виокремлено проблеми і перспективи розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я. У рамках удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я представлено його ключові аспекти розвитку. Визначено, що вдосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення у сфері громадського здоров'я вимагає комплексного підходу, що поєднує цифрові інновації, міжсекторальну співпрацю та розвиток людських ресурсів. Систематичне впровадження таких заходів підвищить ефективність реагування на кризи та покращить здоров'я населення. Встановлено, що всі перелічені аспекти, які пов'язані з удосконаленням інформаційно-аналітичної функції закладів громадського здоров'я, для повноцінного використання необхідно інтегрувати в єдину автоматизовану систему зі створенням та веденням інформаційних баз даних і функцією обміну інформацією, у тому числі в режимі реального часу.

8. Запропоновано заходи з удосконалення та розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я. Обґрунтовано, що незважаючи на військовий стан, Україна має достатній

потенціал для покращення своїх інформаційно-аналітичних систем завдяки впровадженню міжнародного досвіду та сучасних технологій. Серед пріоритетних напрямків – розробка й запуск Інформаційної платформи громадського здоров'я, підвищення рівня компетентності кадрів та інтеграція даних на міжсекторальному рівні.

Обґрунтовано, що створення Інформаційної платформи громадського здоров'я як централізованого аналітичного інструменту для доступу до своєчасної аналітичної інформації в сфері охорони здоров'я в Україні є кроком уперед у координації та управлінні здоров'ям населення, мобілізації ресурсів у критичні моменти та ухваленні обґрунтованих стратегічних рішень для стабілізації та підтримки всієї системи охорони здоров'я. Платформа є складовою частиною комплексних змін, спрямованих на підвищення аналітичної спроможності у сфері охорони здоров'я, реформування системи медичної статистики для прийняття рішень на основі даних у сфері охорони здоров'я.

Констатовано, що лише комплексний, системний підхід до вирішення проблем щодо інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності установ сфери громадського здоров'я у поєднанні із застосуванням для цього дієвих правових, управлінських, організаційних і фінансових механізмів забезпечить необхідні умови й створить додаткові переваги для ефективного управління сферою громадського здоров'я та реалізації якісної й ефективної державної політики щодо збереження здоров'я населення України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Автоматизована система моніторингу за якістю атмосферного повітря міста. URL: https://kr.gov.ua/ua/news/pg/240720113300946_n/.
2. Автоматизовані системи екологічного моніторингу. URL: https://ecomonitoring.hlr.ua/?gclid=CjwKCAjwy7CKBhBMEiwA0Eb7al0JgeRCJH216p_S77t3Avm9Z2atRg6OiT4ULouSwILx1ovqan92YRoCBPkQAvD_BwE.
3. Аналіз виконання плану моніторингових досліджень за 2018-2020 роки з розділу профілактики неінфекційних захворювань. URL: <https://phc.org.ua/news/uryad-zatverdiv-nacionalniy-plan-zakhodiv-schodneinfekciynikh-zakhvoryuvan-dlya-dosyagnennya>
4. Аналіз інфекційної захворюваності населення в Кіровоградській області за 2018-2019 роки. URL: <https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan/inshi-infekciyni-zakhvoryuvannya/infekciyna-zakhvoryuvanist-naselennya-ukraini>
5. Аналіз інфекційної захворюваності населення в Кіровоградській області за 2019-2020 роки. URL: <https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan/inshi-infekciyni-zakhvoryuvannya/infekciyna-zakhvoryuvanist-naselennya-ukraini>
6. Бердник О.В., Антомонов М.Ю., Зайковська В.Ю., Серих Л.В. Інформаційні системи в галузі спостереження за станом здоров'я населення та аналізу впливу навколишнього середовища. URL: <http://www.health.gov.ua/publ/conf.nsf/d2ffb20b75bd2a6cc2256d8f0029469d/8a0e25032757e248c2256dc6004093cf?OpenDocument>
7. Білинська М. М., Юрочко Т. П. Управління змінами сфери охорони здоров'я: навч. посіб. Київ: НАДУ, 2017. 108 с.
8. Божук Б.С., Солоненко І. М., Сабліна Л. В. Розвиток соціального маркетингу у сфері охорони громадського здоров'я. *Держава, регіони, підприємство: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку*: тези доповідей V Міжнародної конференції (Київ, 7 грудня 2023 р.). Київ: Університет "КРОК", 2023. URL: <https://conf.krok.edu.ua/SRE/SRE-2023/paper/view/1825>

9. В Україні буде створена інформаційна платформа громадського здоров'я [URL: www.umj.com.ua/uk/novyna-256676-v-ukrayini-bude-stvorena-informatsijna-platforma-gromadskogo-zdorov-ya-2](http://www.umj.com.ua/uk/novyna-256676-v-ukrayini-bude-stvorena-informatsijna-platforma-gromadskogo-zdorov-ya-2)
10. Варенко В.М. Інформаційно-аналітична діяльність: навч. посіб. К.: Університет «Україна», 2014. 417 с.
11. Васюк Н. О. Модель інформаційно-аналітичного забезпечення публічної політики у сфері формування культури здоров'я населення. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. №3. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/3_2020/38.pdf.
12. Васюк Н.О. Юрочко Т.П. Публічне управління охороною здоров'я в сучасних умовах реформування в Україні. *Державне управління: теорія та практика*. 2019. № 1. С. 78–84.
13. Вировий С. В. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування. *Ефективність державного управління*. 2014. № 39. С. 201–206.
14. Внесено зміни до назви Кіровоградського обласного лабораторного центру. URL: https://www.facebook.com/kocdc7/?ref=page_internal.
15. Ганцюк Т. Д. Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів публічної влади в Україні: джерелознавчий аналіз дискурсного поля. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2018. № 8. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1>.
16. Громадське здоров'я в Україні: реалії, тенденції та перспективи: колективна монографія / за заг. ред. В.М. Ждана, І.А. Голованової. Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2020. 279 с. URL: <https://repository.pdmu.edu.ua/items/fe0f5455-3b33-4d35-9a8b-3de11745f83f>
17. Державна політика у сфері охорони здоров'я: кол. монографія: у 2 ч. / упоряд. Я. Ф. Радиш; передм. та за заг. ред. М. М. Білінської, Я. Ф. Радиша. Київ: НАДУ, 2013. 396 с.
18. Держстат України. URL: <https://stat.gov.ua>

19. Допомога з обладнанням від Всесвітньої Організації Охорони Здоров'я.
URL: <http://labcentr.kr.ua/?p=8519>.
20. Дорожня мапа цифрових проєктів. URL:
<https://ehealth.gov.ua/2023/12/26/natsofis-rozvytku-elektronnoyi-ohorony-zdorov-ya-pogodyv-dorozhnyu-mapu-tsyfrovyh-proyektiv-na-2024-rik/>
21. ДУ «Кіровоградський ОЦКПХ МОЗ». URL:
<https://opendatabot.ua/c/38435613>.
22. Екологічний моніторинг довкілля. URL:
<https://mepr.gov.ua/content/ekologichniy-monitoring-dovkillya.html>.
23. Екологічний моніторинг. URL:
https://ecomonitoring.hlr.ua/?gclid=CjwKCAjwy7CKBhBMEiwA0Eb7al0JgeRCJH216p_S77t3Avm9Z2atRg6OiT4ULouSwILx1ovqan92YRoCBPkQAvD_BwE.
24. Енциклопедія державного управління: у 8 т. Т. 2: Методологія державного управління / наук.-ред. колегія : Ю. П. Сурмін, П. І. Надолішній та ін. Київ : НАДУ, 2011. 692 с.
25. Єдиний державний портал відкритих даних. URL:
<https://se.diaa.gov.ua/opendata>
26. Інформаційна платформа громадського здоров'я в Україні: зведене джерело даних в сфері здоров'я населення (ініціатива МОЗ України). URL:
<https://hromady.org/informacijna-platforma-gromadskogo-zdorovya/>
27. Карпенко О. В. Формування правових засад сервісної діяльності органів державної влади в Україні: комунікативний аспект розвитку. *Актуальні проблеми державного управління*. 2013. Вип. 4(56). С. 61-71.
28. Кіровоградський лабораторний центр збільшив потужності: за добу зможуть робити пів тисячі тестів на коронавірус. URL:
<https://projektor.com.ua/2020/05/26/kirovohradskyj-laboratornyj-tsentri-zbilshyv-potuzhnosti-za-dobu-zmozhut-robyty-piv-tysiachi-testiv-na-koronavirus/>.
29. Кіровоградський обласний лабцентр отримав надсучасне лабораторне обладнання. URL: <https://dozor.kr.ua/post/kirovogradskij-oblasnij-labtsentr-otrimav-nadsuchasne-laboratorne-obladnannya-foto-18088.html>.

30. Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб
URL: <https://kr.cdc.gov.ua>
31. Комплексна програма охорони навколишнього природного середовища в Кіровоградській області на 2021 - 2025 роки. URL: http://ekolog.kr-admin.gov.ua/files/PROGRAMA_2021-2025_25_11_2020.pdf.
32. Кравченко С. В. Історичні аспекти інформаційно-аналітичного супроводу діяльності Державної санітарно-епідеміологічної служби України в контексті виконання оперативних функцій громадського здоров'я *Україна. Здоров'я нації*. 2022. № 2(68). С.48-53 URL: <https://doi.org/10.24144/2077-6594.2.1.2022.258911>
33. Кравченко С. В. Сучасний стан та перспективи удосконалення системи інформаційно-аналітичної підтримки органів державної влади, що формують державну політику в сфері громадського здоров'я. *Україна. Здоров'я нації* . 2021. Том 1. № 4 . С.43-50 <https://doi.org/10.24144/2077-6594.4.1.2021.247001>
34. Кравченко С.В. Громадське здоров'я: поняття і сутність, роль інформаційно-аналітичного супроводу. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*, 2021. №4. С.69-74. URL: <https://doi.org/10.11603/1681-2786.2022.1.13078>
35. Кравченко С.В. Нормативно-правове регулювання наукового та інформаційно-аналітичного супроводу у сфері громадського здоров'я. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*., 2022. №4. С. 69–74. URL: <https://doi.org/10.11603/1681-2786.2021.4.12859>
36. Круп'як Л. Б. Організація діяльності державного службовця: Навчально-методичний комплекс з вивчення дисципліни. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 173 с.
37. Медико-соціальні засади публічного врядування у сфері охорони здоров'я: монографія / за заг. ред. М. М. Білинської, Н. О. Васюк, О. Д. Фірсової, А. Є. Бакай та ін.; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ: НАДУ, 2018. 416 с.
38. Методика синтезу структури системи інформаційно-аналітичного забезпечення угруповання Національної гвардії України, що діє в умовах

надзвичайного стану / Г. А. Дробаха, І. В. Ковальов, Є. Г. Башкатов та ін. *Честь і закон*. 2014. № 4 (51). С. 54–59.

39. Міністерство цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua/>

40. На Кіровоградщині реформували обласний лабораторний центр. URL: <https://cbn.com.ua/2021/07/01/na-kirovogradshhyni-reformuvaly-oblasnyj-laboratornyj-tsentr/>.

41. На Кіровоградщині стартувало STEPS - дослідження факторів ризику неінфекційних захворювань. URL: <https://tusovka.kr.ua/news/2019/07/03/na-kirovogradschini-startuvalo-steps-doslidzhennja-faktoriv-riziku-neinfektsiinih-zahvorjuvan>.

42. Платформа Центру громадського здоров'я. URL: <https://portal.phc.org.ua/uk/pro-platformu/>

43. Положення про бактеріологічну лабораторію державної установи «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України». Дата впровадження 06.03.2021 р. 8 с.

44. Положення про відділ епідеміологічного нагляду (спостереження) та профілактики інфекційних захворювань державної установи «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України».

45. Положення про відділ організації досліджень біологічних факторів державної установи «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України».

46. Положення про вірусологічну лабораторію державної установи «Кіровоградський обласний центр контролю та профілактики хвороб Міністерства охорони здоров'я України». Затверджено 01.12.2020 р. 7 с.

47. Положення про систему моніторингу довкілля Кіровоградської області, затверджене розпорядженням голови обласної державної адміністрації від 16 квітня 2019 року № 652-р.

48. Пояснювальна записка до проекту постанови Кабінету Міністрів України «Про забезпечення підготовки Національної доповіді про стан здоров'я населення та ефективність системи охорони здоров'я України». URL: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:A5mug6IkXuQJ:www.health.gov.ua/www.nsf/16a436f1b0cca21ec22571b300253d46/881875ba2ac04fddc22585b40020bcfb/%24FILE/_n0n20brg5sg2u01fi0nn0bqh068g0bro5to2vu1fh0nmgbpo5s02uu1f80nogbqg5s0_.docx+&cd=40&hl=ru&ct=clnk&gl=ua.
49. Про внесення змін до Закону України «Про систему громадського здоров'я»: Проект Закону України від 10.06.2024 № 11330. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/II11224A?an=2>
50. Про прийняття за основу проекту Закону України про систему громадського здоров'я: Постанова Верховної Ради України, прийнята 04.02.2021 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-20#Text>.
51. Про систему громадського здоров'я: Закон України від 06.09.2022 № 2573-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text>
52. Про утворення та затвердження складу робочої групи з питань створення інформаційної платформи громадського здоров'я в Україні: Наказ Міністерства охорони здоров'я №1409 від 9 серпня 2024 року. URL: https://moz.gov.ua/storage/uploads/24522e31-9c09-4978-92cc-0a6dee0e679f/dn_1409_09082024.pdf
53. Пугач А.О. Сутність процесу інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної виконавчої влади в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2010. №8. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=165>.
54. Робоча зустріч щодо реформатування Кіровоградського обласного лабораторного центру. URL: https://www.facebook.com/kocdc7/?ref=page_internal.
55. Руденко М. В. Аналіз позицій України в глобальних індексах цифрової економіки. *Економіка та держава*. 2021. № 2. С. 11-18. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/2_2021/4.pdf.

56. Самофалов Д.О. Упровадження електронної системи охорони здоров'я як складник публічного управління охороною здоров'я: світовий досвід. *Публічне управління та місцеве самоврядування*. 2020. № 1. С. 92–99.
57. Саричев Ю. О. Аналіз підходів щодо визначення сучасної ролі та місця інформаційного забезпечення в системі державного управління. *Вісник НАДУ при Президентові України. Серія "Державне управління"*. 2016. № 3 (82). С. 138–143.
58. Саричев Ю.О. Інформаційно-аналітичне забезпечення як вид інформаційного забезпечення в системі державного управління. *Вісник НАДУ при Президентові України. Серія "Державне управління"*. 2017. № 3. С. 120-126. URL: <http://visnyk.academy.gov.ua/pages/dop/72/files/d59ffb4a-0cee-479e-b085-b6037efd22d1.pdf>.
59. Сніцаренко П. М., Саричев Ю.А. Роль та місце інформаційного забезпечення в системі державного управління. *Державне управління: теорія та практика*. 2016. № 1. URL: http://www.e-patp.academy.gov.ua/2016_1.html.
60. Сніцаренко П.М., Саричев Ю.А. Теоретичні підходи до визначення сутності інформаційного забезпечення в системі державного управління. *Наук.-інформ. вісн. Акад. нац. безпеки*. 2016. № 1–2 (9–10). С. 7–19.
61. Солоненко І.М., Божук Б.С., Сабліна Л.В. Стратегічне планування та впровадження організаційних змін в закладах охорони здоров'я в Україні. *Сучасний менеджмент організації: витоки, реалії та перспективи розвитку: тези доповідей IV Наукової конференції (18 квітня 2024 р.)*. Київ: Університет "КРОК", 2024. URL: <https://conf.krok.edu.ua/ММО/ММО-2024/paper/view/2153>
62. Солоненко І.М., Сабліна Л.В., Єна А.І. Наукові засади перебудови управління та фінансування у сфері охорони здоров'я. *Вчені записки Університету "КРОК"*. 2020. № 3 (59). С. 147-156. URL: <http://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/328>
63. Солоненко І.М., Сабліна Л.В., Єна А.І. Сучасні та майбутні виклики для публічного управління у сфері охорони здоров'я. *Збірник наукових праць*

- Національної академії державного управління при Президентові України.* 2020. № 2. С. 100-109. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnadu_2020_2_14
64. Солоненко І.М., Сабліна Л.В., Чорненький В.М. Особливості державного управління в умовах перебудови системи охорони здоров'я в Україні. *Сучасний менеджмент організації: витоки, реалії та перспективи розвитку*: матеріали наукової конференції (м. Київ, 26 квітня 2022 р.). Київ: Університет "КРОК", 2022. URL: <https://conf.krok.edu.ua/MMO/MMO-2022/paper/view/1130>
65. Статистичні дані системи МОЗ. URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/statdanMMXIX.html>.
66. Статуси тестувань функціоналу МІС. URL: <https://ehealth.gov.ua/status-testuvan-funktsionalu-mis/>
67. Статут Держаної установи «Кіровоградський обласний лабораторний центр Держсанепідслужби України», затверджений наказом Державної санітарно-епідеміологічної служби України від 28 лютого 2012 р. № 132. К. 2012. 11 с.
68. Статут Держаної установи «Кіровоградський обласний лабораторний центр Держсанепідслужби України», затверджений наказом Міністерства охорони здоров'я від 29 лютого 2024 р. № 353 <https://kr.cdc.gov.ua/wp-content/uploads/Statut-DU-Kirovogradskyj-OTSKPH-MOZ-nova-redaktsiya.pdf>
69. Структура Державної установи «Кіровоградський обласний лабораторний центр Міністерства охорони здоров'я України», затверджена 10.11.2020 р.
70. Трембіта. URL: <https://trembita.gov.ua/about>
71. Титаренко О.Р., Саух Ю.П. Інформаційно-аналітичне та експертно-консультативне забезпечення діяльності органів державного управління у сучасних умовах. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2013. № 12. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/index.php?op=1&z=664>

72. Фірсова О.Д. Економічні засади державного регулювання охорони здоров'я = Economic principles of state regulation in health care : навч. посіб. Київ: НАДУ, 2019. 190 с
73. Центр громадського здоров'я МОЗ України. URL: <http://medstat.gov.ua/ukr/MMXXIII.html>
74. Чижик І.В., Солоненко І.М. Стан впровадження систем керування вимірюваннями на підприємствах і в організаціях України. *Measurements infrastructure*. 2023. № 6. DOI [https://doi.org/10.33955/v6\(2023\)-036](https://doi.org/10.33955/v6(2023)-036).
75. Що таке Електронна охорона здоров'я? URL: <https://uozter.gov.ua/ua/681-reestr-zakladiv-oblasti-e-servisi>.
76. Щорічний звіт про стан здоров'я та епідемічну ситуацію за 2022 рік <http://surl.li/zcqwqp>
77. Publications Office of the European Union. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e9a34336-9d87-11ed-b508-01aa75ed71a1>